

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ ΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΑΣΩΠΙΑΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Ερευνητική Εργασία (Project) με Θέμα

*Η Επικοινωνία παλαιότερα και σήμερα: κινητό, “facebook”,
ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: κοινωνικές και γλωσσικές διαστάσεις*

Συντάκτες της εργασίας: Οι μαθητές της Β' Λυκείου Ασωπίας

Αιμιλία Κόλλια

Άλκης Καραγιαννόπουλος

Βάσω Τούντα

Κων/νος Δουγέκος

Κατερίνα Κουκουβίνου

Δημήτρης Πλιάκος

Αλεξάνδρα Σφυρίδη

Χριστίνα Τσέλα

Παντελής Κόλλιας

Επιβλέποντες καθηγητές: Βαγγέλης Μαλμέν – Όλγα Τόλου

(Φιλολόγος)

(Κοινωνιολόγος)

Ασωπία 2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ.	5
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	5
3. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΑ.....	7
3.1. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ.....	7
3.1.1 Αγγελιαφόροι.....	7
3.1.2 Ταχυδρομικά περιστήρια.....	8
3.1.3 Σφυρίγματα.....	9
3.1.4 Ακουστικός τηλέγραφος.....	9
3.1.5 Σήματα σημαιών.....	10
3.1.6 Ανακλαστήρες ενίσχυσης.....	10
3.1.7 Φρυκτωρίες.....	10
3.1.8 Ο υδραυλικός τηλέγραφος του Αινεία.....	13
3.1.9 Οπτικός τηλέγραφος.....	13
3.2. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ.....	14
3.2.1 Οι Βυζαντινές Καμινοβίγλες.....	14
3.2.2 Το Ωρονόμιο του Λέοντα του Φιλοσόφου.....	15
3.2.3 Οι Πύργοι του Αιγαίου.....	16
3.3. ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ.....	16
3.3.1 Κώδικας Μορς.....	17
3.3.2 Ηλεκτρικός τηλέγραφος.....	17
3.3.3 Τηλέφωνο (1876).....	18
3.3.4 Ο ασύρματος (1895).....	18
4. ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ.....	19
5. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΤΟΥ.....	19
5.1 ΤΑΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 13-15.....	20
5.1.1 Διαπιστώσεις.....	28

5.2 ΤΑΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 16-18 ετών.....	29
5.2.1 Διαπιστώσεις.....	37
5.2.2 Σύγκριση αποτελεσμάτων ανάμεσα στις 2 ηλικιακές ομάδες..	38
5.3 ΤΑΣΕΙΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ.....	39
5.3.1 Διαπιστώσεις.....	47
5.3.2 Σύγκριση αποτελεσμάτων εφήβων-ενηλίκων.....	47
6. Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ.....	49
6.1 Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΕΡΕΥΝΑ.....	52
6.1.1 Παρατηρήσεις μηνυμάτων ως προς το περιεχόμενο.....	52
6.1.2 Παρατηρήσεις μηνυμάτων ως προς τη μορφή.....	52
6.2 ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ.....	53
6.3 Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΑΚΑΚΟΥ-ΟΡΦΑΝΟΥ.....	55
7. ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	57
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	59-67
Α) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	59
Β) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΠΑΚΑΚΟΥ-ΟΡΦΑΝΟΥ.....	65

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια της Ερευνητικής μας εργασίας 2012-2013 ασχοληθήκαμε με τους τρόπους επικοινωνίας των ανθρώπων παλαιότερα έως και σήμερα. Εξετάσαμε μέσα από γραπτές πηγές τα μέσα επικοινωνίας και πώς αυτά έχουν αλλάξει ανά τους αιώνες. Επίσης, μας δόθηκε η ευκαιρία να επισκεφτούμε το Μουσείο Τηλεπικοινωνιών του ΟΤΕ, όπου μερικοί μάλιστα από μας ήρθαν βιωματικά σε επαφή με κάποια αντιπροσωπευτικά μέσα που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Έλληνες.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ασχοληθήκαμε με την κοινωνική διάσταση των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας και συγκεκριμένα, του κινητού, του “facebook” και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Δημιουργήσαμε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε από τα παιδιά του σχολείου μας, κάποιους μαθητές από το ΓΕΛ Σχηματαρίου, γονείς και καθηγητές μας. Στη συνέχεια, αποτυπώσαμε τα αποτελέσματα με πίτες και γραφήματα. Αυτά μας οδήγησαν στο να προβούμε σε κάποιες διαπιστώσεις για τη συμπεριφορά των νέων της περιοχής μας. Ακόμα, συγκρίναμε τα αποτελέσματα με άλλα σχετικών ερευνών.

Στο τρίτο κεφάλαιο ασχοληθήκαμε με τη γλωσσική διάσταση των μηνυμάτων του κινητού, δηλαδή τον τρόπο γραφής και το περιεχόμενό τους. Παρατηρήσαμε το φαινόμενο των «greeklish» που μαστίζει την εποχή μας και προσπαθήσαμε να δούμε σε τι βαθμό έχει υιοθετηθεί αυτός ο υβριδικός τρόπος γραφής από τους σύγχρονους ανθρώπους. Ο στόχος μας ήταν να ερευνήσουμε αν η χρήση των «greeklish» έχει επηρεάσει τη γλώσσα, το άτομο ή είναι απλά μια μόδα της σύγχρονης εποχής. Το φαινόμενο αυτό ήταν η αφορμή για να κάνουμε μια έρευνα συγκεντρώνοντας έναν αριθμό μηνυμάτων, οι περισσότεροι κάτοχοι των οποίων ήταν έφηβοι, ενώ λίγοι ήταν ενήλικες, ώστε να καταλήξουμε σε κάποιες παρατηρήσεις ως προς το περιεχόμενο και τον τρόπο γραφής των μηνυμάτων. Επιπρόσθετα, θέλοντας μια γνώμη ενός ειδικού πάνω στο θέμα αποφασίσαμε να πάρουμε μια συνέντευξη από την κυρία Μπακάκου–Ορφανού, καθηγήτρια στον Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής σχολής Αθηνών, η οποία μας εξέφρασε τη γνώμη της για τα greeklish, και τέλος μας πρότεινε τρόπους ώστε να εκφράζουμε στο λόγο μας σαφή κι ολοκληρωμένα νοήματα.

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Ο άνθρωπος είναι ον πολιτικόν» είχε πει ο Αριστοτέλης, δηλαδή ον προορισμένο από τη φύση να ζει σε πολιτική κοινωνία, μαζί με άλλους (*συζήν πεφυκός*) και συνέχιζε λέγοντας ότι αυτός που αισθάνεται ότι δεν του λείπει τίποτα και είναι ικανός να ζήσει μόνος του θα πρέπει να είναι Θεός ή θηρίο. Βλέπουμε, λοιπόν ότι η επικοινωνία για τον άνθρωπο είναι θέμα υψίστης σημασίας, γιατί με αυτόν τον τρόπο διατηρεί επαφή με το στενότερο κι ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Στη σύγχρονη εποχή τα μέσα επικοινωνίας έχουν υποστεί αλλαγές. Η ανάγκη για επικοινωνία και παράλληλα η ραγδαία ανάπτυξη των τεχνολογιών έχουν συμβάλει καθοριστικά στην εξέλιξη των μέσων αυτών κι έτσι η επικοινωνία έχει γίνει ταχύτερη και ευκολότερη. Τα τωρινά μέσα επικοινωνίας (κινητό, facebook, e-mail, twitter κλπ) έχουν κατακτήσει υψηλή θέση στις προτιμήσεις των ανθρώπων και ιδιαίτερα της νεολαίας προσφέροντας πολλές δυνατότητες αλλά και προκαλώντας κάποια προβλήματα στον άνθρωπο. Παράλληλα, έχει αλλάξει και ο τρόπος έκφρασης του γραπτού λόγου (*greeklish*, συντομογραφίες, κλπ), με αποτέλεσμα να επηρεάζεται τόσο η ορθογραφία όσο και η σκέψη του ίδιου του ατόμου. Έχοντας έντονο προβληματισμό για τα παραπάνω θέσαμε τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

Κατ' αρχάς, επιδιώκουμε να διερευνήσουμε με ποιους τρόπους και με ποια μέσα επικοινωνούσαν οι άνθρωποι στο παρελθόν, δηλαδή στην Αρχαία Ελλάδα, στο Βυζάντιο, στη Μεσαιωνική και Νεότερη εποχή. Το δεύτερο ερευνητικό μας ερώτημα είναι να βρούμε το κατά πόσο έχουν επηρεάσει τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας τον άνθρωπο, τις διαπροσωπικές του σχέσεις και την ίδια τη φύση της επικοινωνίας. Αυτά τα ζητήματα συνιστούν την κοινωνική διάσταση των μέσων. Σκεφτήκαμε και αποφασίσαμε να εστιαστούμε σε τρία από αυτά: στο κινητό, το "facebook" και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Επιπρόσθετα, θέλουμε να διαπιστώσουμε ποια χαρακτηριστικά ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο έχουν τα μηνύματα που στέλνουμε, εάν οι σύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας έχουν επιδράσει στον τρόπο που εκφραζόμαστε και τέλος αν η ελληνική γλώσσα απειλείται από αυτόν τον υβριδικό τρόπο γραφής και από τα «greeklish».

2.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Προκειμένου να απαντήσουμε στο πρώτο ερευνητικό μας ερώτημα που αφορά την επικοινωνία παλαιότερα, ανατρέξαμε πρώτα σε γραπτές πηγές από το διαδίκτυο. Στη συνέχεια, συμβουλευτήκαμε το βιβλίο *Τηλεπικοινωνίες των Αρχαίων Ελλήνων* του Χ. Λάζου¹ και συγκρίναμε τις πληροφορίες που βρήκαμε. Για τα ερωτήματα που προέκυψαν, προσπαθήσαμε να βρούμε απαντήσεις στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών του ΟΤΕ. Με την επίσκεψή μας εκεί κάναμε έρευνα πεδίου:

¹ Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο μάς παρασχέθηκε από τους υπεύθυνους καθηγητές μας.

Συγκεκριμένα, ξεναγηθήκαμε από τους υπεύθυνους του μουσείου, παρατηρήσαμε τα μέσα επικοινωνίας στην Αρχαία Ελλάδα, στο Βυζάντιο, στη Μεσαιωνική και Νεότερη εποχή και συμμετείχαμε σε βιωματικές δραστηριότητες, για να κατανοήσουμε καλύτερα πώς επικοινωνούσαν αυτές τις χρονικές περιόδους. Τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε από την έρευνα στο Μουσείο τα προσθέσαμε στην εργασία μας.

Για το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα που αφορά την κοινωνική διάσταση του κινητού, του “facebook” και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου φτιάξαμε ένα ερωτηματολόγιο με 35 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και μια ελεύθερης ανάπτυξης. Ζητήσαμε να το συμπληρώσουν όλοι οι μαθητές του σχολείου μας, κάποιοι μαθητές από το ΓΕΛ Σχηματαρίου, οι καθηγητές μας και κάποιοι γονείς. Βγάλαμε αποτελέσματα χρησιμοποιώντας διαγράμματα (πίτες, γραφήματα), τα σχολιάσαμε και τα συγκρίναμε με αποτελέσματα άλλων ερευνών για το ίδιο θέμα που διενεργήθηκαν είτε από μαθητές στο πλαίσιο της δικής τους ερευνητικής εργασίας είτε από ερευνητές σε πανεπιστήμια.

Για το τρίτο ερευνητικό ερώτημα που σχετίζεται με τη γλωσσική διάσταση αποκλειστικά του κινητού², οι καθηγητές μας εφοδίασαν με συγκεκριμένες μελέτες: α) Μαυρέας, Δ.- Τσάκωνα, Β.(2006): *SCRIPTA MANENT, SMS VOLANT? Διερευνώντας τη λειτουργία των SMS στην ανθρώπινη διεπίδραση* και β) Καραπλή, Δ. (2006): *Ανάλυση σύντομων γραπτών μηνυμάτων μέσω κινητού τηλεφώνου (SMS): Διδακτική αξιοποίηση στο γλωσσικό μάθημα*³. Αφού σχολιάσαμε το περιεχόμενο αυτών των μελετών, αποφασίσαμε να συγκεντρώσουμε 100 δικά μας μηνύματα, συμπεριλαμβανομένων και αυτών των καθηγητών μας, να τα αναλύσουμε ως προς τη μορφή και το περιεχόμενό τους και να καταγράψουμε τις παρατηρήσεις μας. Ακόμα, επειδή η γλωσσική μορφή των γραπτών μηνυμάτων και ιδιαίτερα το φαινόμενο των “greeklish” μας προξενεί προβληματισμό και ανησυχία, ανατρέξαμε σε πηγές από το διαδίκτυο για να ενημερωθούμε περισσότερο, διαβάσαμε ό,τι μας παρείχαν οι καθηγητές και στο τέλος, προκειμένου να καταλήξουμε σε πιο ασφαλή συμπεράσματα, σκεφτήκαμε να πάρουμε συνέντευξη από έναν ειδικό γλωσσολόγο. Έτσι, διατυπώσαμε 5 ερωτήματα και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ήρθαμε σε επαφή με την Καθηγήτρια Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Αικατερίνη Μπακάκου-Ορφανού.

² Περιοριστήκαμε μόνο στο κινητό σε αυτό το σημείο της έρευνάς μας, γιατί ο χρόνος δεν επαρκούσε για διεξοδικότερη έρευνα και σύγκριση με “facebook” και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

³ Όχι ολόκληρη την εργασία αλλά τις σελ. 21-45

3. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΑ

Ξεκινούμε την επεξεργασία του θέματός μας με το πώς επικοινωνούσαν οι άνθρωποι παλαιότερα. Σε αυτό το κεφάλαιο παρέχονται αναλυτικές πληροφορίες για τους τρόπους και τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι κυρίως στην Αρχαία Ελλάδα, στο Βυζάντιο, στη Μεσαιωνική και Νεότερη εποχή. Φαίνεται ότι η σημασία που έδιναν στην επικοινωνία έκανε τους ανθρώπους πολύ επινοητικούς.

3.1. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Οι επικοινωνίες και οι τηλεπικοινωνίες ήταν πάντα βασικές για κάθε πόλη⁴. Το προνόμιο των γρήγορων επικοινωνιών το είχαν οι κυβερνήτες και οι ανώτεροι στρατιωτικοί κάθε περιοχής, ενώ ο λαός βολευόταν όπως όπως πληρώνοντας όμως (ως συνήθως) το συνολικό κόστος όλων των επικοινωνιών του κράτους.

Τρόποι επικοινωνίας

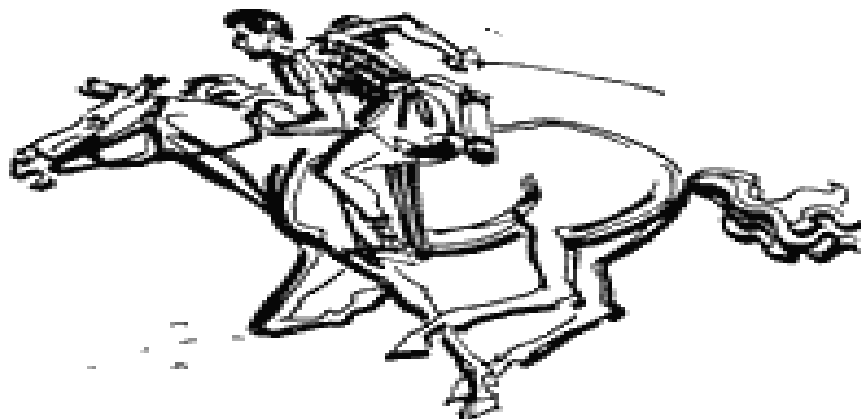
- Αγγελιοφόροι
- Ταχυδρομικά περιστέρια
- Σφυρίγματα
- Φρυκτωρίες
- Ο τηλεγράφος του Πολύβιου
- Ο τηλεγράφος του Αινεία
- Σήματα σημαιών
- Ανακλαστήρες ενίσχυσης
- Ακουστικός τηλεγράφος (σωλήνας τηλεπικοινωνιών)
- Σήματα καπνού

3.1.1 Αγγελιαφόροι

Ο πρώτος τύπος επικοινωνίας ήταν με πεζούς ή έφιππους δρομείς. Ο Φιλιππίδης έγινε ο γνωστότερος αγγελιοφόρος δρομέας μεταφέροντας από τον Μαραθώνα στην Αθήνα το μήνυμα της νίκης των Ελλήνων κατά των Περσών το 490 π.Χ., ιδρύοντας, εν αγνοία του αλλά και προς τιμή του, το αγώνισμα του μαραθώνιου. Διέσχισε μια απόσταση 39 χιλιομέτρων, χωρίς να σταματήσει και αφού αναφώνησε το γνωστό «νενικήκαμεν», άφησε την τελευταία του πνοή (Λάζος, ο.π.: 23).

⁴ Βλ. http://reocities.com/athens/ithaca/5743/gr/communications_g.htm

Επίσης, το ολυμπιακό αγώνισμα της σκυταλοδρομίας είναι κατάλοιπο του αρχαίου ταχυδρομικού συστήματος. Η σκυτάλη στην αρχαιότητα είχε το μεταφερόμενο μήνυμα. Λέγεται ότι οι Σπαρτιάτες την χρησιμοποιούσαν συστηματικά.

3.1.2 Ταχυδρομικά περιστέρια

Γνωστοί χαριτωμένοι αγγελιοφόροι της ιστορίας είναι τα ταχυδρομικά περιστέρια. Έχουν την άνεση να επιστρέφουν στην φωλιά τους από πολύ μακρινές αποστάσεις μεταφέροντας και μικρά μηνύματα δεμένα σε μικρή θήκη πάνω τους. Εντυπωσιακή και ανεξήγητη είναι και η ικανότητά τους να ξαναβρίσκουν τη φωλιά τους από μεγάλες αποστάσεις, ακόμα κι αν αυτή έχει μετακινηθεί

σε κάποια απόσταση από την αρχική της θέση ή ακόμα κι όταν αυτή είναι διαρκώς μετακινούμενη π.χ. σε πλοίο. Η ταχυδρομική χρήση των περιστεριών είναι γνωστή απ' την αρχαιότητα και συνεχίστηκε μέχρι και στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, όπου κάποια περιστέρια παρασημοφορήθηκαν για τις ικανότητές τους. Βέβαια, δε γνωρίζουμε πότε άρχισε να χρησιμοποιείται αυτό το σύστημα τηλεπικοινωνίας και ποιοι έκαναν τη μεταφορά του από τα ανατολικά. Πάντως, τα υπάρχοντα στοιχεία μας δίνουν τη δυνατότητα να προσδιορίσουμε τον 5^ο π.Χ. αι ως την περίοδο που άρχισε να χρησιμοποιείται αυτή η τεχνική (Λάζος, 1997: 28-29). Την ίδια περίοδο εμφανίζεται και η πρώτη φιλολογική αναφορά για τη χρήση των περιστεριών ως μέσου επικοινωνίας, από την αναφορά του Αιλιανού για τον ολυμπιονίκη Ταυροσθένη.

3.1.3 Σφυρίγματα

Ένας άλλος τρόπος επικοινωνίας στο παρελθόν ήταν τα σφυρίγματα. Σε πολλές περιοχές της Ελλάδας υπάρχουν αναφορές για αυτά. Χαρακτηριστικό είναι ότι ακόμα και σήμερα κάποιοι μπορούν να επικοινωνούν με σφυρίγματα.

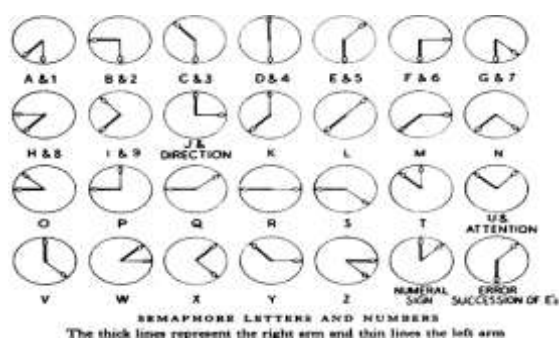
3.1.4 Ακουστικός τηλέγραφος

Κάποιες αναφορές λένε για ειδικές μεταλλικές συσκευές (τηλεβόες) που χρησιμοποιήθηκαν από τον στρατό του Μεγάλου Αλεξάνδρου για τις ακουστικές επικοινωνίες. Η εμβέλειά τους λέγεται ότι ήταν περίπου 2500 μέτρα. Όπως μας πληροφορεί ο Λάζος (1997), ο ακουστικός τηλέγραφος του Αλέξανδρου αποτελούνταν από ένα τρίποδο κάμποσου ύψους, ενωμένο στην κορυφή, από την οποία ξεκινούσε ένα στρογγυλό ηχητικό κέρας μεγάλου μεγέθους. Η αναπαράσταση που υπάρχει στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών του ΟΤΕ είναι αρκετά

διαφωτιστική. Κάποιοι λένε ότι εδώ έχουμε και την πρώτη μορφή ακουστικού ραντάρ που έδινε τη δυνατότητα ακρόασης μακρινών κινήσεων των εχθρών. Το ακουστικό ραντάρ ξαναχρησιμοποιήθηκε με επιτυχία τον 20^ο αιώνα για έγκαιρη προειδοποίηση των Άγγλων όταν πλησίαζαν τα Γερμανικά αεροπλάνα.

3.1.5 Σήματα σημαιών

Ένας αρκετά διαδεδομένος τύπος οπτικών σημάτων που χρησιμοποιείται από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα κυρίως απ' τον στρατό, είναι οι κινούμενες σημαίες και ο αντίστοιχος κώδικας κινήσεων⁵. Στο ναυτικό χρησιμοποιείται ακόμη απ' τους

σημαιοφόρους. Αλλά και στα αεροδρόμια παρόμοιο απλουστευμένο σύστημα βοηθάει (αναντικατάστατο μέχρι και σήμερα) στους ελιγμούς των αεροσκαφών στο αεροδρόμιο.

3.1.6 Ανακλαστήρες ενίσχυσης

Τα σήματα από τις φωτιές λέγεται ότι βοηθούσαν με ειδικούς ανακλαστήρες να φανούν αρκετά μακριά⁶. Κάποιες γυαλισμένες ασπίδες ήταν πολύ καλές και χρησιμοποιούνταν για τέτοια χρήση. Αργότερα, η χρήση κανονικών κατόπτρων μπορούσε να χρησιμοποιήσει προφανώς και την αντανάκλαση του ηλιακού φωτός για επικοινωνία.

Όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία, ο περίφημος φάρος της Αλεξάνδρειας χρησιμοποιούσε ειδικούς ανακλαστήρες και ίσως και κάποιον ειδικό φακό, ώστε να στέλνει το φως του στη μέγιστη δυνατή απόσταση. Λέγεται μάλιστα ότι παρατηρώντας μέσα από αυτό τον φακό υπήρχε η δυνατότητα να φανούν ευκολότερα τα μακρινά πλοία αλλά και με την βοήθειά του να καούν από μακριά εχθρικά πλοία.

3.1.7 Φρυκτωρίες

Το αρχαιότερο συγκροτημένο επικοινωνιακό σύστημα στον ευρωπαϊκό χώρο, ενδεχομένως και στον κόσμο, είναι οι μινωικές φρυκτωρίες (1900 π.Χ. - 1700 π.Χ.), οι λεγόμενοι σωροί στη λαϊκή γλώσσα⁷. Μια μινωική φρυκτωρία είχε το σχήμα κόλουρου κώνου με διάμετρο βάσης 15 έως 47 μέτρα και ύψος 3 έως 8. Αποτελούνταν από χώμα και ημικυκλικά τοιχάρια ανά 70 πόντους. Ήταν ένα τεράστιο πλέγμα μετάδοσης σημάτων σε μακρινές και κοντινές αποστάσεις με πολύ μεγάλη πυκνότητα σε υψηλά σημεία, αλλά και σε αρχαία μονοπάτια, που κάλυπτε όλη την Κρήτη. Μέσα σε

⁵ Βλ. ο.π., σημ. 4

⁶ Βλ. ο.π. σημ. 4

⁷ Βλ. <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=74952>

ελάχιστο χρονικό διάστημα μπορούσαν να μεταδώσουν, κυρίως με βάση τα φωτεινά σήματα τη νύχτα και με καπνούς ή χειρονομίες την ημέρα, τα μηνύματα που ήθελαν οι αρχαίοι Κρήτες.

Οι φρυκτωρίες ήταν και ο τρόπος μετάδοσης του μηνύματος για την άλωση της Τροίας στους Μυκηναίους. Η διαδρομή ήταν από το Ίλιον (Τροία) στις Μυκήνες, όπου αναγγέλθηκε στην Κλυταιμνήστρα η πτώση της πόλης. Ο ένας πυρσός έστελνε το σήμα στον άλλο και με τη διαδοχική μεταβίβαση της φωτιάς κατάφεραν μέσα σε μια νύχτα να αναγγείλουν την είδηση. Αυτός ο τρόπος επικοινωνίας χρησιμοποιούνταν αρκετά συχνά σε παρόμοιες περιπτώσεις κι αυτό γιατί το ελληνικό έδαφος ήταν δύσβατο και ανώμαλο αλλά και επειδή διακοπτόταν από θάλασσα. Αν το μήνυμα στελνόταν μ' άλλο τρόπο απ' αυτόν, θα έκανε καιρό να φτάσει.

Το αρχαίο δίκτυο επικοινωνίας Τροίας - Μυκηνών (1195-184 π.Χ.) περιλάμβανε τους ακόλουθους προορισμούς:

Ίλιον - Έρμαιο - Ακράθω - Μάκιστος - Μεσσάπιον - Κιθαιρώνας - Αραχναίον - Μυκήνες (Λάζος, ο.π.: 45-48)

Κατά την επίσκεψή μας στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών του ΟΤΕ είχαμε την ευκαιρία να θαυμάσουμε την παραπάνω ανάγλυφη πινακίδα (εκμαγείο), όπου παρουσιάζονται τα πιο γνωστά δίκτυα τηλεπικοινωνιών με φρυκτωρίες. Η δυνατότητα μάλιστα να στείλουμε σήματα ανάβοντας διάφορους συνδυασμούς πυρσών, όπως συνέβαινε στην Αρχαία Ελλάδα, μας βοήθησε να εξοικειωθούμε περισσότερο με αυτό το σύστημα.

Επιπλέον, ιδιαίτερα κατατοπιστικό, προκειμένου, δηλαδή να αντιληφθούμε καλύτερα τη μετάδοση του μηνύματος της νίκης των Αχαιών έναντι των Τρώων είναι το παρακάτω απόσπασμα από το έργο 'ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ' στο οποίο η Κλυταιμνήστρα ανακοινώνει στο χορό πώς έφτασε το μήνυμα της άλωσης της Τροίας:

“ΧΟΡΟΣ: Και ποιος τόσο γρήγορα θα ερχόταν για να το αναγγείλει;
ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ: Ο Ήφαιστος, στέλνοντας λαμπρό φως από την Ίδη. Πυρσός άλλον πυρσό εδώ, με τη βοήθεια του διαδοχικού φωτός έστειλε. Η Ίδη λοιπόν προς τον Έρμαιο βράχο της Λήμνου, από

εκεί μεγάλο δαυλό από το νησί, τρίτος ο απόκρημνος βράχο του Άθου δέχθηκε, ο ταγμένος στο Δία. Και πηδώντας ψηλά, ώστε να καλύψει τα νότα του πόντου, η δύναμη της ταξιδεύτρας φωτιάς χαρούμενη... κι ο πυρσός, σαν Ήλιος, το λαμπρότατο φως έφερε στου Μακίστου της σκοπιές. Κι αυτός χωρίς καθόλου να καθυστερήσει και αστόχαστα από τον ύπνο να νικηθεί, δεν παραμέλησε το χρέος του αγγελιαφόρου, και μακριά το φως του πυρσού στο ρεύμα του Ευρίπου φτάνοντας, την είδηση φέρνει στο φρουρό του Μεσσαπίου. Αυτοί τη φωτιά μεταβιβάζουν και πιο μακριά τη στέλνουν ανάβοντας σωρό τα ξεραμένα ρείκια. Και πάντα ισχυρή η φλόγα, χωρίς να χαμηλώνει πηδώντας πάνω από την πεδιάδα του Ασωπού, σαν τη λαμπρή σελήνη προς το βράχο του Κιθαιρώνα ξεσήκωσε άλλη διαδοχική φωτιά μαντατοφόρα. Το φως, που από μακριά φάνηκε, δεν αρνιέται τη φρουρά, περισσότερα από τα προσταγμένα καίγοντας. Τη λίμνη τη Γοργωπή φώτισε η λάμψη και στο Αιγίπλαγκτο βουνό φτάνοντας, παραγγέλνει τη διαταγή της φωτιάς να μην καθυστερούν. Στέλνουν λοιπόν ξεσηκώνοντας με μεγάλο ζήλο, μεγάλη γλώσσα φωτιάς, που του Σαρωνικού κόλπου τ' ολόρθο ακρωτήριο να ξεπεράσουν, μακριά λάμποντας' έπειτα ψηλά εξακοντίστηκε η λάμψη, έπειτα έφθασε στο Αραχναίο όρος, στις γειτονικές σκοπιές, κι έπειτα πάνω στη στέγη αυτή των Ατρείδων πέφτει αυτό το φως, που πρόγονο του έχει το φως της Ίδης. Τέτοιοι είναι για μένα οι νόμοι των λαμπαδοφόρων, άλλος διαδοχικά από άλλον να εκπληρώνεται. Νικάει αυτός που πρώτος έτρεξε και τελευταίος. Τέτοιο σημάδι και μαντάτο σου λέω πως έστειλε ο άνδρας μου από την Τροία."

Μετάφραση: Γεωργία Σπυροπούλου, εκδ. Γρηγόρη

Το παραπάνω κείμενο αποτελεί την παλαιότερη αναφορά στην ιστορία των τηλεπικοινωνιών κι έχει μείνει γνωστό ως «φрукτοί του Αγαμέμνονα» (Λάζος, ο.π.: 43)

Άλλες φрукτωρίες που αναφέρονται στη μυθολογία και στην ιστορία είναι της Ανάφης, της Γιούχτας (βουνό στην Κνωσό του Ηρακλείου Κρήτης), το ακρωτήριο Σίδερο, ο ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο, το Άκτιο κ.α. Πολλά απ' αυτά τα σημεία είναι και σήμερα τηλεπικοινωνιακοί φάροι.

Αναφορές για τις φрукτωρίες κάνουν στα κείμενα τους και οι εξής:

- Πολύβιος Ιστορία X 45-47
- Όμηρος
- Αριστοφάνης
- Ευριπίδης
- Θουκυδίδης

3.1.8 Ο υδραυλικός τηλεγράφος του Αινεία

Γύρω στα 330 π.χ. ο Αρκάδας στρατηγός Αινείας ο Τακτικός επινόησε ένα έξυπνο σύστημα τηλεγραφίας. Στους σηματοδοτικούς σταθμούς υπήρχαν 2 πανομοιότυποι κάδοι κυλινδρικοί γεμάτοι με νερό μέχρι το ίδιο σημείο που είχαν στη βάση τους από μια βρύση ίδιας διαμέτρου, ώστε όταν έτρεχε νερό η ροή του να ήταν ίδια και στους δύο κάδους. Το ύψος των κάδων ήταν περίπου 1,50 μέτρα και το πλάτος τους περίπου μισό μέτρο. Πάνω στο νερό του κάθε κάδου επέπλεε ένα ξύλινο ραβδί που ήταν κάθετα στηριγμένο σε έναν

κυλινδρικό φελλό που είχε διάμετρο λίγο μικρότερη από τους κάδους. Το ραβδί ήταν χωρισμένο σε παράλληλους κύκλους που είχαν απόσταση περίπου 6 εκατοστά μεταξύ τους. Στα κενά αυτών των κύκλων ήταν σημειωμένες διάφορες κωδικοποιημένες πληροφορίες στρατιωτικής κυρίως φύσης οι ίδιες και στους 2 κάδους, όπως «εισβολή εχθρικού στρατού», «εμφάνιση πλοίων», «κινήσεις στρατευμάτων» κ.ά. Η επικοινωνία γινόταν ως εξής: Όταν επρόκειτο να μεταδοθεί ένα μήνυμα, ειδοποιούσαν τον επόμενο σταθμό υψώνοντας έναν πυρσό. Όταν ο επόμενος σταθμός ειδοποιούσε και αυτός με έναν πυρσό ότι ήταν έτοιμος, ο πομπός ύψωνε τον πυρσό του και πάλι τότε άνοιγαν και οι δύο τις βρύσες ταυτόχρονα. Όταν το ραβδί καθώς κατέβαινε έφτανε στο μήνυμα που ήθελαν να μεταδώσουν, τότε ο πομπός έσβηνε τον πυρσό και τότε έκλειναν και οι δύο βρύσες. Το μήνυμα είχε μεταδοθεί. Το σύστημα αυτό βασίζεται στο συγχρονισμό κινήσεων πομπού και δέκτη.

3.1.9 Οπτικός τηλεγράφος

	1	2	3	4	5
1	A	B	Γ	Δ	E
2	Z	H	Θ	I	K
3	Λ	M	N	Ξ	O
4	Π	P	Σ	T	Y
5	Φ	Χ	Ψ	Ω	

Ο Έλληνας ιστορικός Πολύβιος περιγράφει πολύ κατατοπιστικά την εφεύρεση του οπτικού τηλεγράφου. Αυτός ο τρόπος επινοήθηκε από τον Κλεόξενο και το Δημόκλειτο και

τελειοποιήθηκε από τον ίδιο τον Πολύβιο. Πρόκειται για ένα σύστημα σηματοδότησης, όπου τα γράμματα της αλφαβήτου ήταν χωρισμένα σε πέντε ομάδες, πέντε στήλες, από πέντε γράμματα στην κάθε μία (Η τελευταία στήλη είχε ένα γράμμα λιγότερο). Μετά τις στήλες αυτές τις έγραφαν σε πέντε πινακίδες. Η μετάδοση του μηνύματος γινόταν πάλι με πυρσούς. Ο πομπός πρώτα υψώνει τον

πυρσό από αριστερά για να δείξει ποια πινακίδα πρέπει να προσέξει ο δέκτης έναν πυρσό για την 1^η πινακίδα, δύο για την 2^η κτλ. Ύστερα υψώνει τον πυρσό από δεξιά για να δείξει ποιο γράμμα πρέπει να προσέξει ο άλλος. Θα πρέπει επίσης να έχουν μια διόπτρα για να βλέπουν καλύτερα.

Εδώ είναι ένα δείγμα πώς περίπου δούλευε ο κώδικας. Το αλφάβητο ήταν μοιρασμένο σε 5 σειρές και 5 στήλες. Έτσι με 2 ομάδες από 5 φωτιές η κάθε μία, μπορούσαν να μεταδώσουν οποιοδήποτε γράμμα. Με αυτόν τον τρόπο λέγεται ότι μπορούσαν να μεταδώσουν 20 με 25 λέξεις την ώρα. Όχι και πολύ γρήγορο αλλά δούλευε. Η χαμηλή ταχύτητα τους ώθησε να αναπτύξουν τη στενογραφία με προσυμφωνημένους κώδικες. Ο Πολύβιος στο έργο του εξηγεί πως ο οπτικός τηλεγράφος είναι καλύτερος από τον υδραυλικό τηλεγράφο (Λάζος, ο.π. 121-129).

3.2. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΟ BYZANTIO

3.2.1 Οι Βυζαντινές Καμινοβίγλες

Κατά την βυζαντινή περίοδο (Λάζος, 1997: 52-59), χωρίς να γνωρίζουμε πότε ακριβώς και κάτω

από ποιες συνθήκες, η ονομασία φρουκτωρίες εγκαταλείπεται και αντικαθίσταται από την λέξη καμινοβίγλα και καμινοβίγλια. Η χρησιμότητα της τελευταίας, σύμφωνα με τον Νικηφόρο Φωκά, ήταν: «όπως ήνικα κίνησις των εχθρών γένηται και ο βιγλάτορες ταύτης αίσθωνται, δια των καμινοβιγλών και ο στρατηγός των

εξέλευσιν των εχθρών προγιγνώσκει». Η λέξη καμινοβίγλα είναι σύνθετη από τις κάμινος και βίγλα, λέξεις ελληνικές και οι δύο. Η λέξη κάμινο- παραπέμπει σαφέστατα στην ελληνική λέξη κάμινος. Πρόκειται για έναν φούρνο, κλίβανο, καμίνι. Η λέξη βίγλα είναι ελληνική, μεσαιωνικής προέλευσης και δηλώνει το παρατηρητήριο. Ως εκ τούτου τα καμινοβίγλ(ι)α ήταν «οπτικά παρατηρητήρια» και παραπέμπουν στους σταθμούς προειδοποίησης και επιφυλακής. Ο σκοπός τους ήταν να ειδοποιούν το στρατηγό αλλά και τον άμαχο πληθυσμό των απειλούμενων περιοχών για επικείμενη εχθρική επίθεση. Μπορούμε να δούμε ότι η ονομασία καμινοβίγλες και καμινοβιγλάτορες είναι σε σαφή αντιδιαστολή προς τις απλές βίγλες (παρατηρητήρια) και τους βιγλάτορες που έχουν εντελώς άλλη υπηρεσία. Επιπλέον, υπάρχει διαφοροποίηση σε σχέση με τις αρχαίες φρουκτωρίες και τους τότε φρουκτωρούς, που αφορά τόσο τη διοικητική διάταξη όσο και τα ίδια τα κτίσματα τα οποία είναι πολύ βελτιωμένα σε σχέση με τις φρουκτωρίες.

Το όλο σύστημα στο Βυζάντιο αποτελούνταν από εννέα καμινοβίγλες. Σε κάθε καμινοβίγλα υπήρχαν παρατηρητές επιφορτισμένοι κυρίως με την επί μονίμου βάσεως παρακολούθηση του προηγούμενου φάρου στην αλυσίδα. Η πρώτη καμινοβίγλα, το Λούλον βρισκόταν ανάμεσα στις Πύλες της Κιλικίας και τα Τύανα. Η δεύτερη, το Αργαίον, βρισκόταν στα βορειοδυτικά του Λούλου και ήταν κτισμένη πάνω στο γνωστό βουνό Αργαίος. Η Ίσαμος ήταν η τρίτη καμινοβίγλα, η τέταρτη ήταν το Αίγιλον στους λόφους νότια του ποταμού Τεμπρίς. Στο βουνό Μάμας βρισκόταν η πέμπτη, ενώ η έκτη στο βουνό Κύριζος. Η έβδομη βρισκόταν στο όρος Μώκιλος, η όγδοη στο λόφο του Αγίου Αυξέντιου. Τέλος, η ένατη ήταν στην Κωνσταντινούπολη σε απόσταση 33χλμ από την προηγούμενη. Χρειάζεται να αναφέρουμε ότι για να φτάσει το μήνυμα από το Λούλου ως την Κωνσταντινούπολη διένυε μια απόσταση 670 χλμ. και οι σταθμοί αναμετάδοσης δεν έχουν λογικά ίση απόσταση ο ένας από τον άλλο, γιατί αυτό που είναι σημαντικό δεν είναι η απόσταση αλλά η φωτεινότητα του σήματος.

3.2.2 Το Ωρονόμιο του Λέοντα του Φιλοσόφου

Το σύστημα των καμινοβιγλών τελειοποιήθηκε από το Λέοντα το Φιλόσοφο ή Μαθηματικό τον 9ο αιώνα μ.Χ., κατά την περίοδο της βασιλείας του Θεόφилου, με την προσθήκη δύο συγχρονισμένων 'ωρολογίων', που το ένα βρισκόταν στο Λούλο και το άλλο στο Φάρο του παλατιού. Κάθε μία από τις 12 ώρες συμβόλιζε και μία "υπόθεση". Έτσι η 1η ώρα συμβόλιζε "επιδρομή", η 2η "πόλεμο", η 3η "εμπρησμό" κ.ο.κ. Σε περίπτωση "επιδρομής" των Αράβων οι παρατηρητές του Λούλου περίμεναν να δείξει το 'ωρολόγιό' τους την 1η ώρα για να ανάψουν τη φρυκτωρία και να δώσουν το σύνθημα στους επόμενους ορεινούς σταθμούς, που ήταν κατά σειρά ο Αργαίος, ο Ίσαμος (ή Σάμος), ο Αιγιαλός (ή Αίγιλον), ο Μάμας (ή Όλυμπος), ο Κύριζος (ή Κίρκος), ο Μώκιλος (ή Μούκιλος), το όρος του Αγίου Αυξεντίου (Σκοπός) και τέλος ο Φάρος του παλατιού της βομβαρδιστικά. Από αυτά προκύπτει ότι η συμβολή του Λέοντα (Λάζος, ο.π.: 145-148) δεν αφορά στην τεχνολογία κατασκευής των καμινοβιγλών ούτε στην απλή βελτίωση ενός κώδικα μηνυμάτων αλλά στην αυτόματη αποκωδικοποίηση ενός μηνύματος σε μια απόσταση 700 περίπου χλμ., στηριζόμενη στην ταυτόχρονη λειτουργία δύο παρόμοιων συσκευών.

3.2.3 Οι Πύργοι του Αιγαίου

Πράγματι διασώζονται σήμερα πολλά από αυτά τα κτίσματα που τα γνωρίσαμε ήδη ως φρυκτωρίες και καμινοβίγλες, τα οποία πιθανότατα είχαν και κάποιες άλλες ονομασίες που μας διαφεύγουν (Λάζος, ο.π.: 59-63). Η χρήση των κτισμάτων συνεχίστηκε και μετά από τους βυζαντινούς χρόνους, στη διάρκεια της Φραγκοκρατίας και Τουρκοκρατίας, σχεδόν έως τους μεταεπαναστατικούς χρόνους 1821-28. Από τα στοιχεία που μας παραθέτει ο Λυκούδης, είναι φανερό ότι τα κτίσματα αυτά έχουν ελκύσει το ενδιαφέρον πολλών ερευνητών. Έτσι, έχουμε μια επαρκή εικόνα των περιοχών στις οποίες βρίσκονται. Αναλυτικότερα, οι Πύργοι βρίσκονταν κυρίως στις Βόρειες Σποράδες: τέσσερις υπάρχουν στη Θάσο, άλλοι τέσσερις στη Σκόπελο κι ένας στην Σκύρο. Στο Νότιο Αιγαίο συναντάμε έναν στην Άνδρο, ίσως τον πιο γνωστό από όλους τον Πύργο του Αγίου Πέτρου. Δυο πύργοι υπάρχουν στην Κέα και άλλοι δυο στη Σέριφο. Μεγάλος αριθμός (12 Πύργοι) υπάρχει και στην Αμοργό. Όπως φαίνεται και από τη διπλανή φωτογραφία, είναι φανερή η περίοπτη θέση αυτών των κτισμάτων.

3.3 ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ

Από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι και τον Μεσαίωνα είχαν επικρατήσει δύο βασικά είδη τηλεπικοινωνιών: η οπτική τηλεπικοινωνία και η ακουστική.

Δεν έγιναν σημαντικές αλλαγές στις τηλεπικοινωνίες μέχρι τη Γαλλική Επανάσταση. Μόνο το τηλεσκόπιο (17ος αι) βοήθησε ώστε να γίνονται κατανοητά οπτικά σήματα από πολύ μεγάλες αποστάσεις.

Ο Conte (1792) χρησιμοποίησε αερόστατα για να μεταδώσει μηνύματα. Το κάθε αερόστατο είχε 8 κυλίνδρους που ανεβοκατέβαιναν με χειρισμούς από το έδαφος και έτσι μπορούσε να μεταδώσει 256 διαφορετικά σήματα. Παρόμοια αερόστατα χρησιμοποιήθηκαν κατά την πολιορκία του Παρισιού από τους Γερμανούς το 1871⁸.

⁸ Βλ. <http://3gym-n-ionias.att.sch.gr/sjob/epikoinonies.htm>

3.3.1 Κώδικας Μορς

Ο Κώδικας Μορς⁹ είναι μια μέθοδος για μετάδοση πληροφορίας με παλμούς μικρής και μεγάλης διάρκειας ή σημάδια - τελείες και παύλες. Επινοήθηκε για τη μετάδοση μηνυμάτων μέσω τηλεγράφου στα μέσα του 1830 από τον Σάμιουελ Μορς. Αρχικά, δημιουργήθηκε για τον ηλεκτρικό τηλεγράφο του Σάμιουελ Μορς στα μέσα της

δεκαετίας του 1830, αλλά χρησιμοποιήθηκε εκτενώς και στην πρώτη ραδιοεπικοινωνία από τις αρχές του 1890. Η χρήση του προϋποθέτει την ύπαρξη ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού. Για το λόγο αυτό, η ανάπτυξη πιο σύγχρονων μεθόδων και τεχνολογιών επικοινωνίας συνέβαλε στην κατάργησή του στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Σήμερα χρησιμοποιείται μόνο σε εξειδικευμένες εφαρμογές, όπως οι ραδιοφάροι.

Με την βιομηχανική επανάσταση, η ανάγκη για ένα γρήγορο και αξιόπιστο μέσο επικοινωνίας είχε γίνει πλέον επιτακτική. Έτσι, δημιουργήθηκε ο ταχυγράφος ή τηλεγράφος από το Γάλλο Κλώντ Σαπέ. Ήταν η αρχή μιας νέας εποχής. Η συσκευή λειτουργούσε με 3 περιστρεφόμενες μεταλλικές ράβδους που μπορούσαν να μεταδώσουν 196 σήματα και ήταν τοποθετημένη πάνω σε πολύ ψηλό στύλο. Ο χειρισμός γινόταν από το έδαφος με τροχαλίες και οι χειριστές χρησιμοποιούσαν τηλεσκόπιο για να διαβάζουν πιο εύκολα τα μηνύματα τα οποία έφταναν πολύ γρήγορα στον προορισμό τους. Βασικό μειονέκτημα της μεθόδου αυτής ήταν ότι λειτουργούσε μόνο την ημέρα και όταν το επέτρεπαν οι καιρικές συνθήκες.

3.3.2 Ηλεκτρικός τηλεγράφος

Ο ηλεκτρισμός¹⁰ έδωσε μεγάλη βοήθεια στην εξέλιξη των τηλεπικοινωνιών. Πρώτος ο Μορς (ζωγράφος το επάγγελμα) ανακάλυψε το 1844 τον ηλεκτρικό τηλεγράφο¹¹. Αυτός ήταν μια κινούμενη χάρτινη κορδέλα πάνω στην οποία ακουμπούσε η μύτη ενός μολυβιού που ήταν προσαρμοσμένο σε εκκρεμές με ηλεκτρομαγνήτη. (Τα γνωστά σήματα Μορς με τελείες και παύλες).

⁹ Βλ.

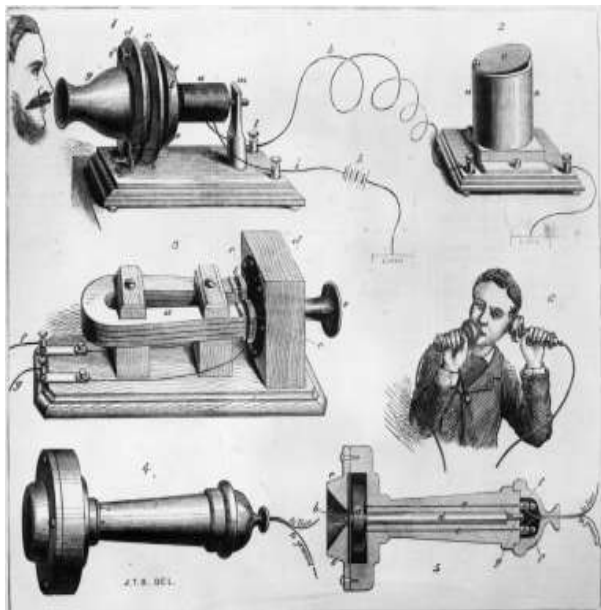
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82_%CE%9C%CE%BF%CF%81%CF%82

¹⁰

Ηλεκτρισμός :Ιστορικά ως έννοια έχει τις ρίζες του στην παρατήρηση του [Θαλή του Μιλήσιου](#) (περίπου το 600 π.Χ.) ότι κομμάτι ήλεκτρου ([κεχριμπάρι](#)) που τρίβεται σε ξηρό [ύφασμα](#) έλκει μικρά κομμάτια [άχυρου](#). Εξ ου και η ονομασία "ηλεκτρισμός", δηλαδή το φαινόμενο που παρατηρείται στο ήλεκτρο.

¹¹ Βλ. <http://3gym-n-ionias.att.sch.gr/sjob/epikoinonies.htm>

3.3.3 Τηλέφωνο (1876)

Οι πρώτοι που χρησιμοποίησαν το τηλέφωνο¹² (όχι ηλεκτρικό) ήταν όπως είδαμε οι Κινέζοι πριν 2000 χρόνια με το σύστημα των σωλήνων στο Σινικό τείχος. Οι Κινέζοι επίσης είχαν εφεύρει και ένα άλλο σύστημα, δηλαδή δύο χάρτινα κύπελλα συνδεδεμένα με σπάγγο όπως το παιδικό παιχνίδι που γνωρίζουμε. Το ηλεκτρικό τηλέφωνο, όμως, εφευρέθηκε, όπως ξέρουμε, το 1876 από τον Γκράχαμ Μπελ.

Μετά την εφεύρεση όμως του μικροφώνου από τον Αμερικανό Χίγκες το 1877, το τηλέφωνο άρχισε να εξελίσσεται και να χρησιμοποιείται για τη σύνδεση μακρινών αποστάσεων. Το μικρόφωνο αυτό

περιλάμβανε μικρή ράβδο από άνθρακα η οποία περιβαλλόταν από δυο στρώματα άνθρακα. Στην αρχή μικρόφωνο και ακουστικό ήταν τοποθετημένα μαζί. Το τηλέφωνο πέρασε διάφορες εξελίξεις για να φτάσει στη σημερινή του μορφή.

3.3.4 Ο ασύρματος (1895)

Ο Μαρκόνι εφηύρε το 1895 τον ασύρματο¹³ σε ηλικία μόλις 21 ετών. Από αυτή την εφεύρεση ωφελήθηκε κυρίως η ναυσιπλοΐα. Μετά τον Μαρκόνι έχουμε μια σειρά από εφευρέσεις στον τομέα της τηλεπικοινωνίας (ραδιόφωνο, τηλεόραση, κινητό τηλέφωνο, δορυφόροι).

Όλες αυτές οι εφευρέσεις συνέβαλαν στον πολιτισμό γιατί οι άνθρωποι μπορούσαν να επικοινωνήσουν με άλλους λαούς, να ανταλλάξουν ιδέες και να επηρεαστούν από αυτούς στον τομέα της τεχνολογίας, της επιστήμης, της τέχνης και των γραμμάτων.

¹² Βλ. <http://3gym-n-ionias.att.sch.gr/sjob/epikoinonies.htm>

¹³ Βλ. ο.π. σημ. 12

4. ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Με αυτούς τους τρόπους επικοινωνούσαν οι άνθρωποι παλαιότερα. Τον 20^ο αι, όμως, και ιδιαίτερα τον 21^ο αι παρατηρείται μια τεχνολογική έκρηξη που επηρέασε φυσικά και τα μέσα επικοινωνίας. Γι' αυτό η εποχή μας έχει χαρακτηριστεί ως εποχή της τηλεματικής. Συγκεκριμένα, το κινητό τηλέφωνο και οι διάφορες μορφές επικοινωνίας από το διαδίκτυο: ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, “facebook”, “twitter” κυριαρχούν στη σύγχρονη εποχή και δείχνουν την αέναη προσπάθεια του ανθρώπου να έρθει σε επαφή με τους συνανθρώπους του ταχύτερα και ευκολότερα. Όλα αυτά έχουν, βέβαια, προσδώσει διαφορετικά χαρακτηριστικά στην επικοινωνία και γενικότερα στη ζωή του ανθρώπου.

5. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΤΟΥ

Στα πλαίσια της ερευνητικής μας εργασίας αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με την κοινωνική διάσταση του κινητού, του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και του “facebook”. Η έρευνά μας βασίστηκε στο ερωτηματολόγιο¹⁴. Οι ερωτήσεις δημιουργήθηκαν από εμάς λαμβάνοντας, βέβαια, υπόψη και ερωτήματα παλαιότερων ερευνών¹⁵. Σε αυτήν συμμετείχαν μαθητές όλων των τάξεων του σχολείου μας, μαθητές από το ΓΕΛ Σχηματαρίου, καθηγητές από το σχολείο μας και κάποιοι γονείς των μαθητών της Ασωπίας. Συγκεκριμένα, ρωτήσαμε 19 ενήλικες εκ των οποίων οι 8 είναι γυναίκες και οι 11 άντρες. Οι έφηβοι ηλικίας 16-18 ήταν 63, 33 αγόρια και 30 κορίτσια, ενώ οι έφηβοι ηλικίας 13-15 ήταν 60, 45 αγόρια και 15 κορίτσια. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ήταν 35. Όμως, βασιστήκαμε σε 15, για να βγάλουμε συμπεράσματα. Προσπαθήσαμε πρώτα να διερευνήσουμε και να συγκρίνουμε τάσεις και συνήθειες των μαθητών του Γυμνασίου (κορίτσια-αγόρια 13-15) και των μαθητών του Λυκείου (κορίτσια-αγόρια 16-18) που αφορούν τα παραπάνω 3 μέσα επικοινωνίας. Στη συνέχεια, συγκρίναμε τα αποτελέσματά μας με αυτά των ενηλίκων.

¹⁴ Ολόκληρο το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο παράρτημα, σελ. 58

¹⁵ Βλ. έρευνα των μαθητών της Α΄ Λυκείου του Αριστοτελείου κολλεγίου Θεσσαλονίκης (2011-2012)

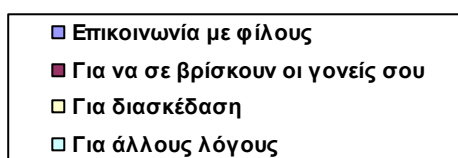
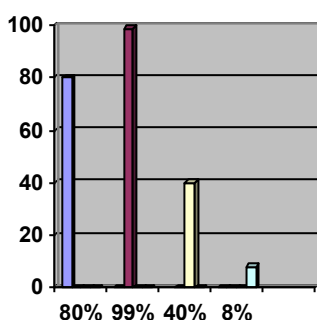
5.1 ΤΑΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 13-15

Ξεκινούμε με τις τάσεις των μαθητών ηλικίας 13-15, παραθέτοντας τις ερωτήσεις και τα αποτελέσματα για την καθεμιά:

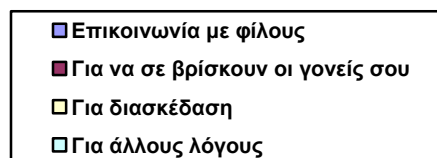
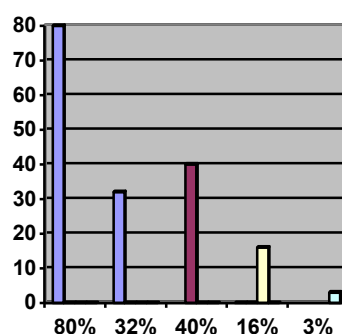
α) Για ποιο λόγο χρησιμοποιείς το κινητό σου;

Τα κορίτσια χρησιμοποιούν το κινητό τηλέφωνο περισσότερο για να τους βρίσκουν οι γονείς τους (99%), σε αντίθεση με τα αγόρια που το χρησιμοποιούν κυρίως για να επικοινωνούν με φίλους τους (80%). Η έρευνα των Ασλανίδου Σ.-Οικονόμου Α. έδειξε ότι οι έφηβοι χρησιμοποιούν το κινητό τηλέφωνο κυρίως για να επικοινωνούν με φίλους τους και να κανονίζουν τα ραντεβού τους. Σε αυτή την έρευνα ακολουθεί σε μικρότερο αλλά σημαντικό ποσοστό η επιλογή να επικοινωνούν με τους γονείς τους.

Κορίτσια:

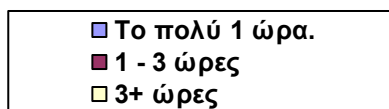
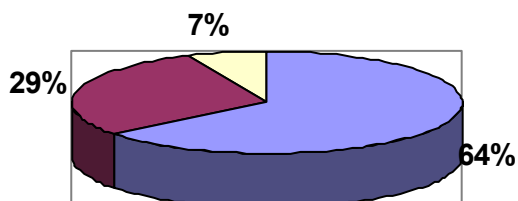
Αγόρια:

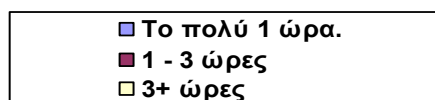
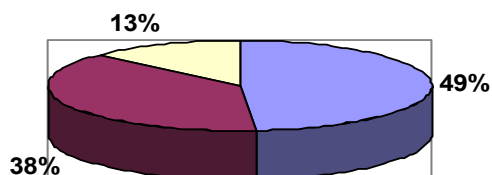
β) Πόσες ώρες την ημέρα κατά μέσο όρο χρησιμοποιείς το κινητό σου;

Στην ερώτηση σχετικά με το πόσες ώρες χρησιμοποιούν το κινητό καθημερινά, το 64% των κοριτσιών και το 49% των αγοριών απάντησαν ότι χρησιμοποιούν το κινητό τηλέφωνο το πολύ για μία ώρα. Στην έρευνα, όμως, του Αριστοτελείου κολλεγίου Θεσσαλονίκης που αφορά άτομα κάθε ηλικίας, το 45% των δύο φύλων χρησιμοποιούν το κινητό για 1-2 ώρες την ημέρα, ενώ μόνο το 34% των ανδρών και το 21% των γυναικών το χρησιμοποιούν το πολύ για μία ώρα.

Κορίτσια:

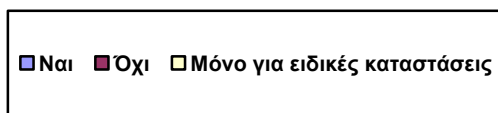
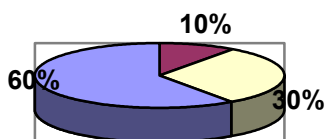
Αγόρια:

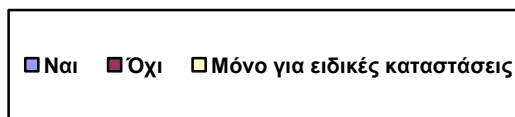
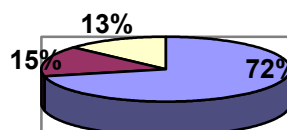
γ) Έχεις το κινητό πάντα μαζί σου;

Σ' αυτήν την ερώτηση τα αγόρια σε ποσοστό 72% και τα κορίτσια 60% αντίστοιχα αποκρίθηκαν ότι έχουν το κινητό πάντα μαζί τους. Η έρευνα του Αριστοτελείου κολεγίου έδειξε, επίσης, ότι το 53% των δύο φύλων έχει το κινητό πάντα μαζί του.

Κορίτσια:

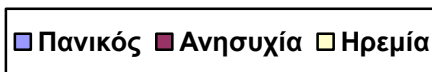
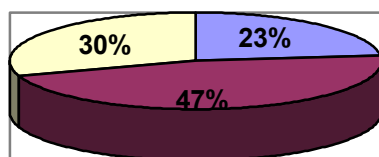
Αγόρια:

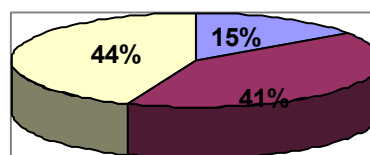
δ) Σε μία πιθανή απώλεια του κινητού πως θα αντιδρούσες;

Σε περίπτωση πιθανής απώλειας του κινητού ανησυχία και άγχος αισθάνεται το 47% των κοριτσιών και το 41% των αγοριών. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 44% των αγοριών δήλωσε πως θα ένιωθε ηρεμία. Τα μικρά ποσοστά πανικού τόσο στα κορίτσια αλλά κυρίως στα αγόρια 15% σημαίνει πως δεν είναι εξαρτημένοι από αυτό:

Κορίτσια:

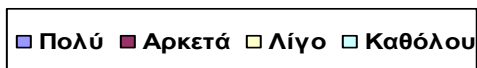
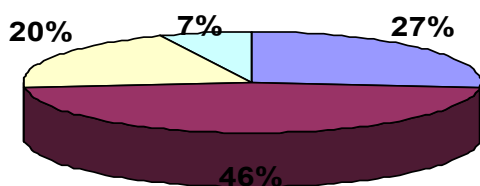
Αγόρια:

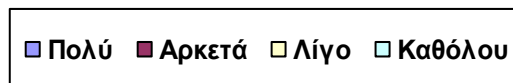
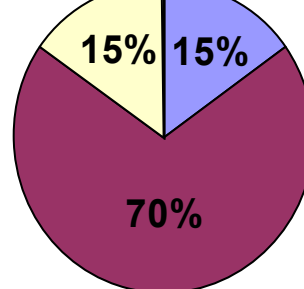
ε) Πιστεύεις ότι το κινητό τηλέφωνο σε βοηθάει στην καθημερινότητά σου;

Τα αγόρια σε ποσοστό 70% και τα κορίτσια το 46% πιστεύουν ότι το κινητό τους έχει βοηθήσει αρκετά στην καθημερινότητα τους.

Κορίτσια:

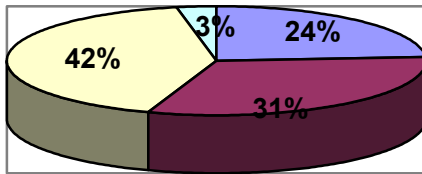
Αγόρια:

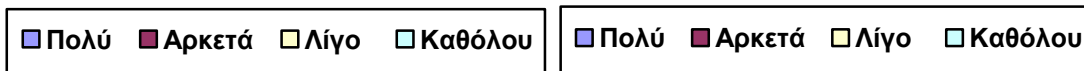
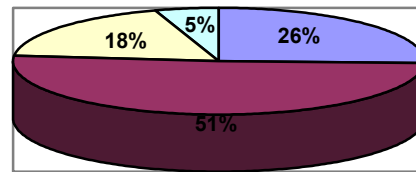
στ) Πιστεύεις ότι η χρήση του κινητού στην εποχή μας έχει βελτιώσει τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους;

Εδώ, ενώ η πλειοψηφία των αγοριών, το 51% απάντησε αρκετά, το μεγαλύτερο ποσοστό των κοριτσιών, το 42% απάντησε λίγο. Βλέπουμε ότι τα περισσότερα αγόρια θεωρούν ότι η σχέση των ανθρώπων επηρεάζεται θετικά μέσω της χρήσης του κινητού, ενώ τα κορίτσια θεωρούν ότι το κινητό έχει συμβάλλει λίγο στη βελτίωση των διαπροσωπικών τους σχέσεων.

Κορίτσια:

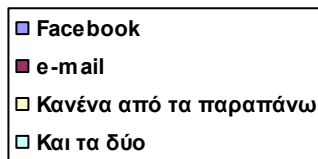
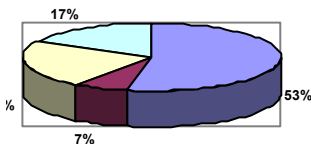
Αγόρια:

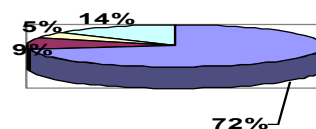
ζ) Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιείς;

Αξιοσημείωτο είναι ότι 72% των αγοριών χρησιμοποιεί το facebook ως κύριο μέσο, ενώ το ποσοστό των κοριτσιών ανέρχεται στο 53%, δηλαδή είναι λίγο πιο χαμηλό. Αυτό δηλώνει ότι το facebook δεσπόζει ως μέσο κοινωνικής δικτύωσης σε αυτή την ηλικιακή ομάδα, ενώ η χρήση του e-mail έχει αρχίσει να εγκαταλείπεται:

Κορίτσια:

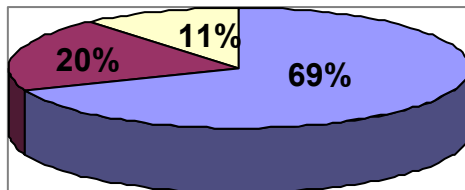
Αγόρια:

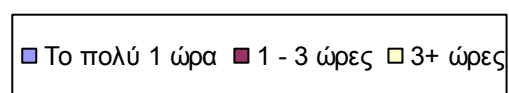
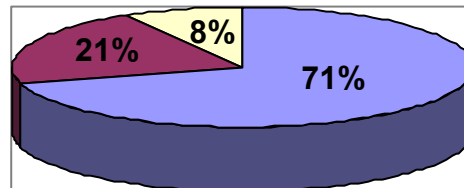
η) Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης (facebook / e-mail);

Η πληθώρα και των κοριτσιών και των αγοριών αφιερώνουν το πολύ μία ώρα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το ποσοστό κυμαίνεται σε 69% για τα κορίτσια και 71% για τα αγόρια:

Κορίτσια:

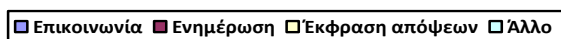
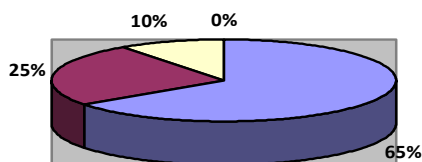
Αγόρια:

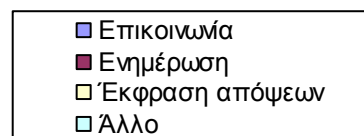
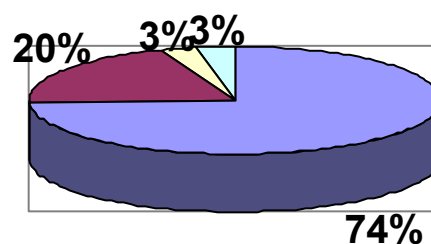
θ) Για πιο λόγο χρησιμοποιείς τους τόπους κοινωνικής δικτύωσης;

Το 74% των αγοριών και το 67% των κοριτσιών χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για επικοινωνία:

Κορίτσια:

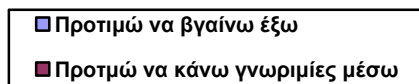
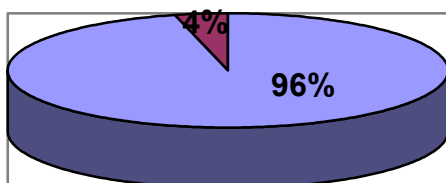
Αγόρια:

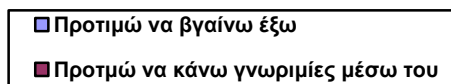
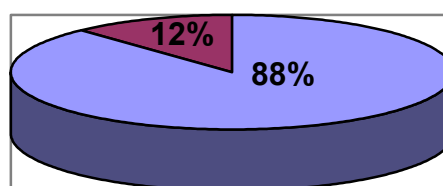
ι) Προτιμάς να βγαίνεις έξω για να κάνεις γνωριμίες ή προκρίνεις τις γνωριμίες μέσω του διαδικτύου;

Παρατηρούμε ότι το 96% των κοριτσιών και το 88% αγοριών προτιμούν να βγαίνουν έξω για να κάνουν γνωριμίες. Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό αγοριών και κοριτσιών κάνουν γνωριμίες μέσω του internet. Αυτό το γεγονός είναι πολύ θετικό, διότι οι νέοι προτιμούν την ουσιαστική επικοινωνία, παρόλο που βρισκόμαστε στην εποχή της τεχνολογίας:

Κορίτσια:

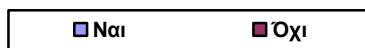
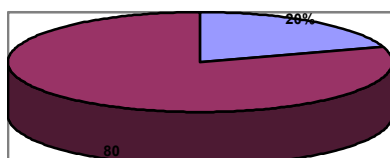
Αγόρια:

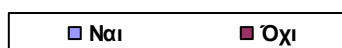
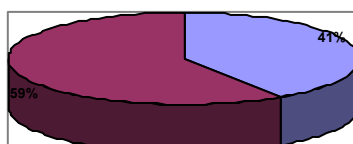
κ) Πιστεύεις ότι η κοινωνική δικτύωση μέσω internet είναι το μέλλον στον τρόπο σύναψης σχέσεων ;

Το 80% το κοριτσιών και το 59% των αγοριών απάντησαν ότι δεν είναι τρόπος σύναψης σχέσεων το internet ενώ το 41% αγοριών και μόλις το 20% των κοριτσιών πιστεύει ότι το διαδίκτυο είναι το μέσο από το οποίο στο μέλλον θα δημιουργούνται σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων:

Κορίτσια

Αγόρια

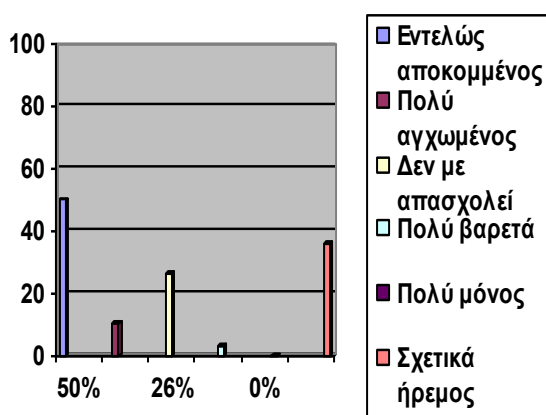

λ) Αν βρεθείς σε ένα χώρο που δεν θα υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο θα

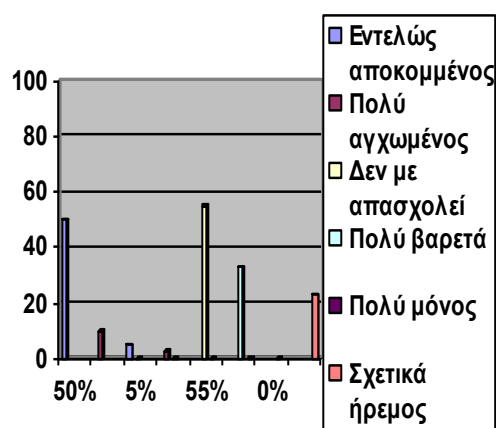
ένιωθες:

Μεγάλο ποσοστό των δύο φύλων (50%) δήλωσαν πως όταν δεν έχουν διαδίκτυο αισθάνονται εντελώς αποκομμένοι. Τα αγόρια και τα κορίτσια σε ποσοστό 55% και 26% αντίστοιχα απάντησαν ότι δεν τους απασχολεί, ενώ το 33% των αγοριών και το 3% των κοριτσιών δήλωσαν ότι θα ένιωθαν πολύ βαρετά. Ακόμα, το 36% των κοριτσιών και 23% των αγοριών θα ένιωθαν ήρεμοι. Αυτό σημαίνει ότι κάποιοι είναι εξαρτημένοι και σε κάποιους έχει απλά μπει στη ζωή τους:

Κορίτσια:

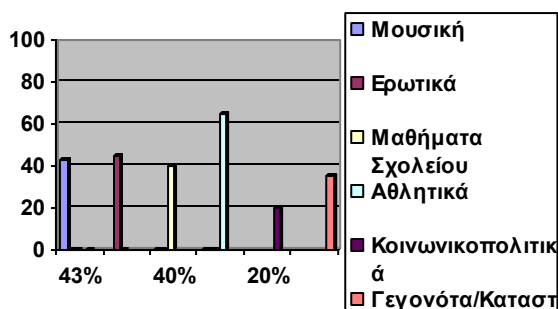
Αγόρια:

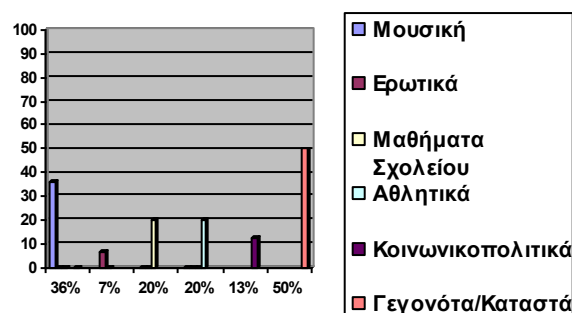
μ) Για ποια θέματα μιλάτε στο 'facebook' ;

Τα θέματα που απασχολούν τα αγόρια στο facebook είναι κυρίως τα αθλητικά σε ποσοστό 65% και τα ερωτικά σε ποσοστό 45%, ενώ τα κορίτσια συζητούν περισσότερο για γεγονότα που συμβαίνουν στο σχολείο 50% και σε χαμηλότερο ποσοστό μιλούν για μουσική 36% και αθλητικά 20%.

Αγόρια

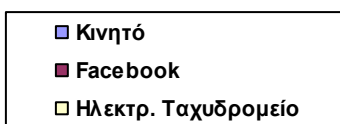
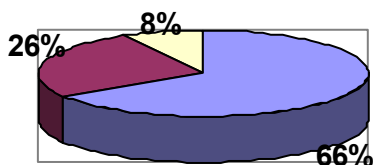
Κορίτσια

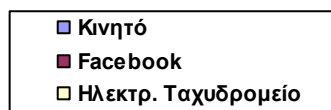
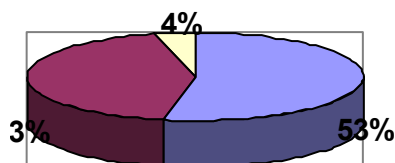
ν) Σε ποιο από τα τρία μέσα επικοινωνίας, δηλαδή κινητό, facebook, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο αφιερώνεις περισσότερο χρόνο;

Το μέσο επικοινωνίας στο οποίο αφιερώνουν περισσότερο χρόνο και τα δύο φύλα είναι το κινητό τηλέφωνο σε ποσοστό 66% και 53% κοριτσιών και αγοριών αντίστοιχα. Αυτό συμβαίνει επειδή το κινητό μπορούν να το έχουν παντού και πάντα.

Κορίτσια:

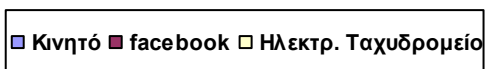
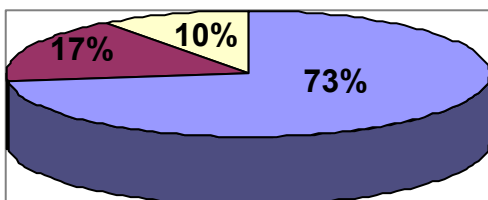
Αγόρια:

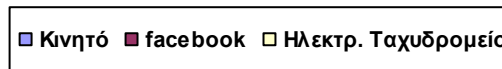
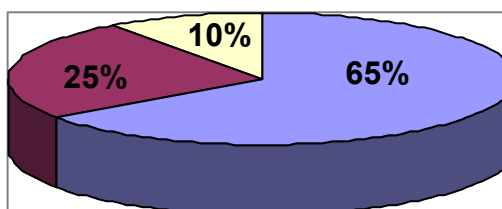
ξ) Ποιο από αυτά τα τρία μέσα, σου εξασφαλίζει περισσότερη ιδιωτικότητα και σε κάνει να εκμυστηρεύεσαι περισσότερα μυστικά ;

Το 73% των κοριτσιών και το 65% των αγοριών πιστεύουν ότι περισσότερη ιδιωτικότητα εξασφαλίζει το κινητό τηλέφωνο. Η έρευνα των Ασλανίδου Σ.-Οικονόμου Α. έδειξε επίσης ότι οι έφηβοι αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια με το κινητό τηλέφωνο. Αυτό είναι λογικό διότι στο facebook υπάρχει περίπτωση κάποιος να υποκλέψει τις συνομιλίες τους.

Κορίτσια:

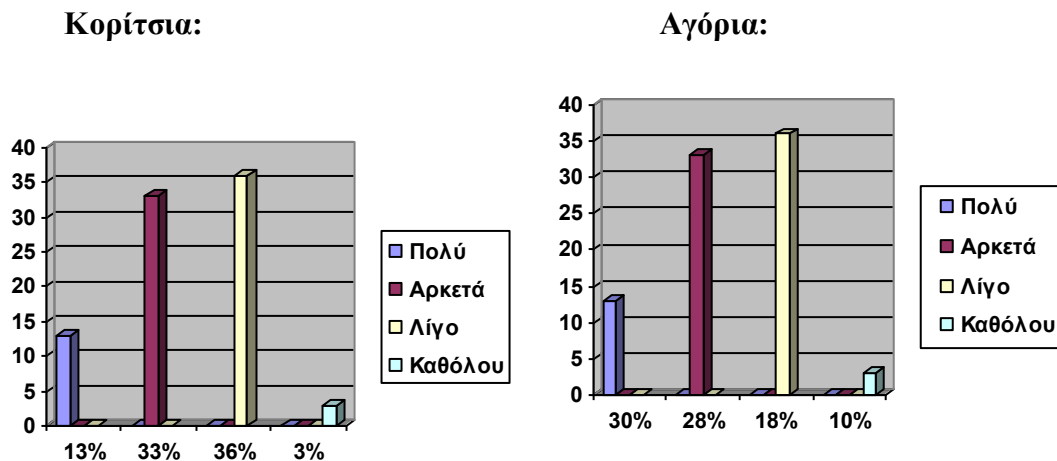

Αγόρια:

ο) Πιστεύεις τελικά πως ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας (κινητό, facebook κλπ) έχει βελτιώσει την ποιότητα ζωής μας;

Τα κορίτσια 33% και τα αγόρια 28% απάντησαν ότι ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας έχει βελτιώσει αρκετά την ποιότητα ζωής, ενώ το 36% των κοριτσιών και το 18% των αγοριών πιστεύουν ότι βελτιώθηκε λίγο.

5.1.1 Διαπιστώσεις

Από τα αποτελέσματα της έρευνάς μας διαπιστώσαμε ότι οι έφηβοι ηλικίας 13-15 στην περιοχή της Ασωπίας Θηβών δεν είναι εθισμένοι με το κινητό τους τηλέφωνο, διότι το χρησιμοποιούν για μια ώρα. Το κινητό απλά έχει διευκολύνει την καθημερινότητα τους. Ακόμη, πιστεύουν ότι το κινητό διασφαλίζει την ιδιωτικότητά τους, σε αντίθεση με το internet που είναι μαζικό και ο καθένας θα μπορούσε να είχε πρόσβαση σε προσωπικά αρχεία τους. Επίσης, το facebook είναι το κύριο μέσο επικοινωνίας που χρησιμοποιούν οι νέοι λόγω του ότι έχει επέμβει στη ζωή πριν λίγα χρόνια. Τέλος, οι νέοι προτιμούν την επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο γι' αυτό βγαίνουν έξω για να κάνουν γνωριμίες. Αυτό το γεγονός είναι πολύ θετικό, επειδή δείχνει ότι οι νέοι δεν είναι αποξενωμένοι.

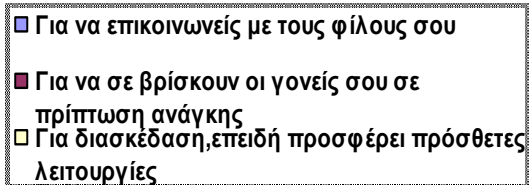
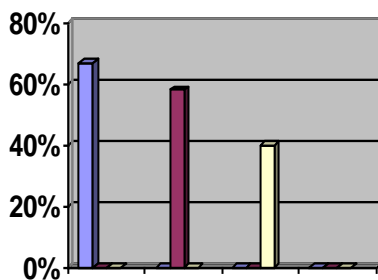
5.2 ΤΑΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 16-18 ετών

Συνεχίζουμε την έρευνά μας με τους μαθητές και μαθήτριες ηλικίας 16-18 ετών:

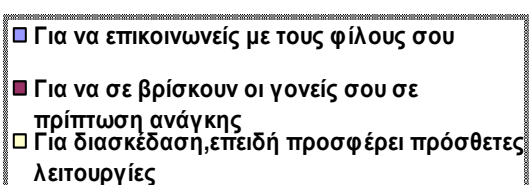
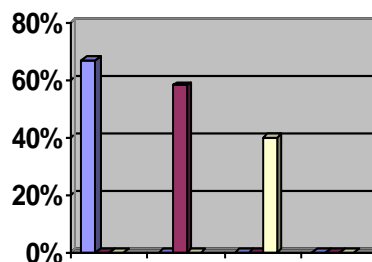
α) Για ποιο λόγο χρησιμοποιείς το κινητό σου;

Από τη σύγκριση αγοριών και κοριτσιών ηλικίας 16-18, διαπιστώσαμε πως ο κύριος λόγος που και τα αγόρια και τα κορίτσια αυτής της ηλικίας χρησιμοποιούν το κινητό τους είναι για να επικοινωνούν με τους φίλους 60%, ενώ σε μικρότερο ποσοστό για να επικοινωνούν με τους γονείς τους 56% ή για διασκέδαση 40%.

Αγόρια:

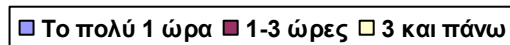
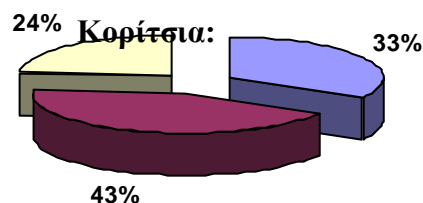
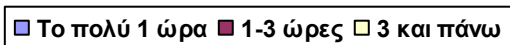
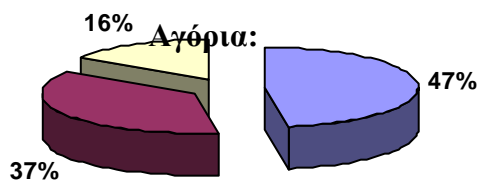

Κορίτσια:

β) Πόσες ώρες την ημέρα κατά μέσο όρο χρησιμοποιείς το κινητό σου;

Στην ερώτηση σχετικά με το πόσες ώρες χρησιμοποιούν το κινητό καθημερινά, το 47% των αγοριών απάντησε το πολύ μία ώρα, σε αντίθεση με το 43% των κοριτσιών που απάντησε μία με τρεις. Αυτό δείχνει πως τα κορίτσια αφιερώνουν πολύ περισσότερο χρόνο στο κινητό απ' ό,τι τα αγόρια, πράγμα που σημαίνει πως τα κορίτσια είναι σίγουρα περισσότερο εξαρτημένα από το κινητό τους. Όπως και στην έρευνα για την κοινωνική διάσταση του κινητού¹⁶, βλέπουμε ότι οι κοπέλες είναι αυτές που χρησιμοποιούν περισσότερο το κινητό τους ημερησίως.

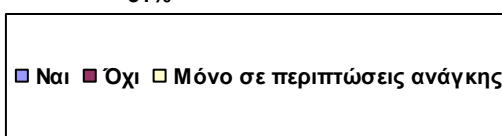
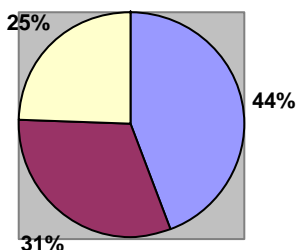
¹⁶

Βλ. έρευνα των μαθητών της Α΄ Λυκείου του Αριστοτελείου κολlegίου Θεσσαλονίκης (2011-2012)

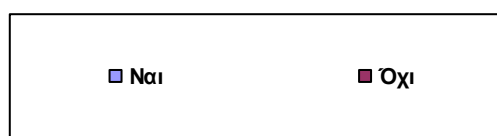
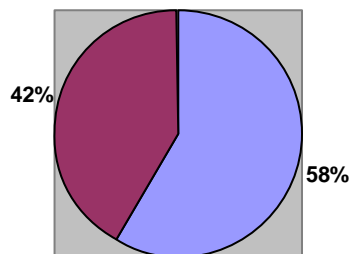
γ) Έχεις το κινητό πάντα μαζί σου;

Το 44% των αγοριών και το 58% των κοριτσιών απάντησαν ότι έχουν πάντα μαζί τους το κινητό. Το 31% των αγοριών και το 42% των κοριτσιών αντίστοιχα δήλωσαν ότι δεν το παίρνουν πάντα. Αυτό δείχνει ότι το κινητό τείνει να γίνει απαραίτητο συστατικό της ζωής τους:

Αγόρια:

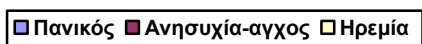
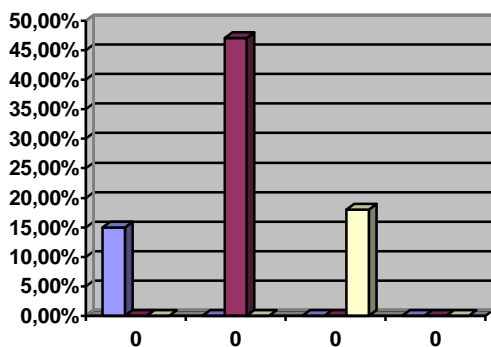
Κορίτσια:

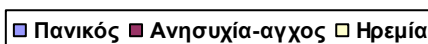
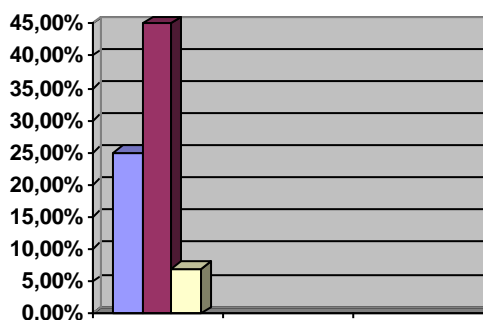
δ) Σε μια πιθανή απώλεια του κινητού πώς θα αντιδρούσες;

Σε περίπτωση πιθανής απώλειας του κινητού ανησυχία και άγχος αισθάνεται το 47% των αγοριών και το 45% των κοριτσιών, ενώ μόνο το 18% και το 7% των αγοριών και των κοριτσιών αντίστοιχα παραμένουν ήρεμοι. Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι το 25% των κοριτσιών και το 15% των αγοριών δήλωσαν ότι αν έχαναν το κινητό θα κυριεύονταν από πανικό. Από αυτά καταλαβαίνουμε ότι οι έφηβοι αυτής της ηλικίας βρίσκονται κάπως σε μια σχέση εξάρτησης με το κινητό τους, γεγονός που βλέπουμε και στην έρευνα του Αριστοτελείου Κολλεγίου¹⁷, όπου χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η αποκοπή από την κοινωνία είναι πολύ εύκολη αν το κινητό χαθεί.

Αγόρια :

Κορίτσια:

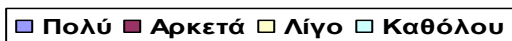
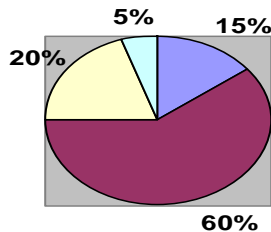
¹⁷

Βλ. ο.π.: σελ.29, σημ.7

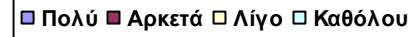
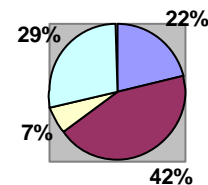
ε) Πιστεύεις ότι το κινητό σε βοηθά στην καθημερινότητά σου;

Σ' αυτή την ερώτηση και τα αγόρια και τα κορίτσια σε ποσοστό 60% και 42% αντίστοιχα, αποκρίθηκαν ότι τους έχει βοηθήσει αρκετά, ενώ το 29% των κοριτσιών και μόλις το 5% των αγοριών απάντησαν καθόλου. Είναι λογικό αυτή η γενιά να έχει μια τέτοιου είδους πεποίθηση μιας κι από πολύ μικρή ηλικία έχουν έρθει σε επαφή με την τεχνολογία:

Αγόρια:

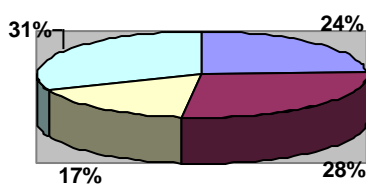
Κορίτσια:

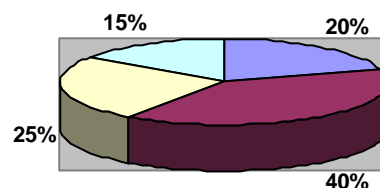
στ) Πιστεύεις ότι η χρήση του κινητού στην εποχή μας έχει βελτιώσει τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους;

Εδώ, ενώ η πλειοψηφία των αγοριών το 40% απάντησε αρκετά, το μεγαλύτερο ποσοστό των κοριτσιών, το 31% απάντησε καθόλου. Έτσι, βλέπουμε ότι, ενώ τα περισσότερα αγόρια θεωρούν ότι η σχέση των ανθρώπων επηρεάζεται θετικά μέσω της χρήσης του κινητού, τα κορίτσια θεωρούν ότι το κινητό δε συμβάλλει καθόλου στη βελτίωση των διαπροσωπικών τους σχέσεων:

Κορίτσια:

Αγόρια:

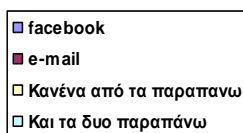
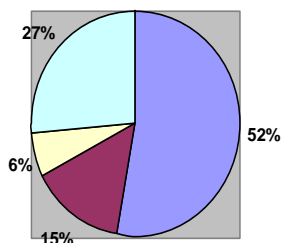

ζ) Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιείς;

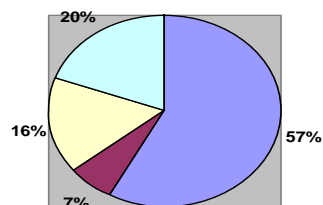
Το μέσο κοινωνικής δικτύωσης που χρησιμοποιούν πιο πολύ και τα δύο φύλα είναι το facebook σε ποσοστό 52% για τα κορίτσια και 57% για τα αγόρια, ενώ σε μικρότερο ποσοστό χρησιμοποιούν

και το e – mail για τα κορίτσια 15% και για τα αγόρια 7%. Απ’ αυτό φαίνεται ότι το facebook κατέχει υψηλή θέση στις προτιμήσεις των εφήβων:

Κορίτσια:

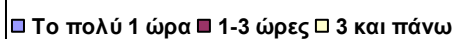
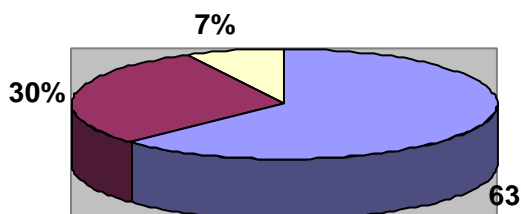
Αγόρια:

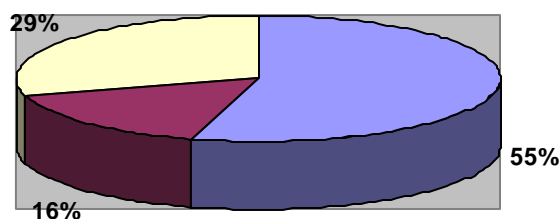
η) Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

Η πληθώρα και των κοριτσιών και των αγοριών αφιερώνουν το πολύ μία ώρα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε ποσοστό 63% και 55% για τα κορίτσια και τα αγόρια αντίστοιχα. Αυτό δείχνει ότι δεν είναι εξαρτημένοι απ’ αυτά τα μέσα και τα χρησιμοποιούν για λίγη ώρα καθημερινά:

Κορίτσια:

Αγόρια:

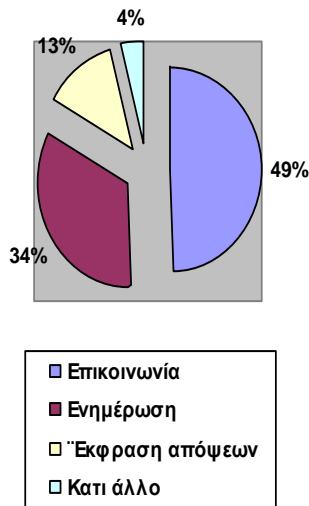

θ) Για ποιο λόγο χρησιμοποιείς τους χώρους κοινωνικής δικτύωσης;

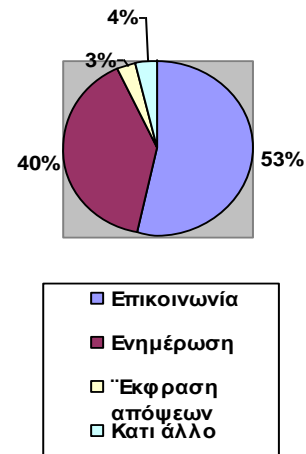
Ο λόγος που χρησιμοποιούν και τα αγόρια και τα κορίτσια τους χώρους κοινωνικής δικτύωσης, είναι για επικοινωνία σε ποσοστό 49% για τα κορίτσια και 53% για τα αγόρια και σε μικρότερο

ποσοστό η ενημέρωση (34% για τα κορίτσια και 40% για τα αγόρια) και η έκφραση απόψεων (13% κορίτσια και 3% αγόρια):

Κορίτσια:

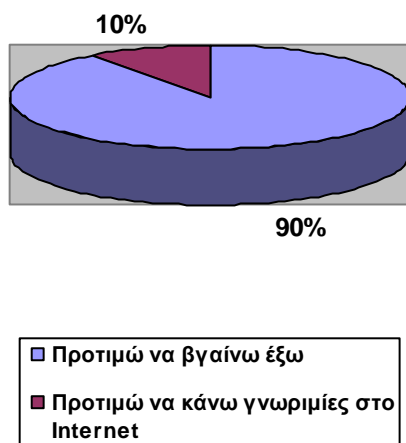
Αγόρια:

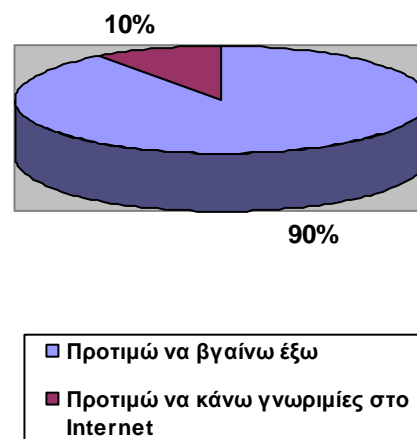
ι) Προτιμάς να βγαίνεις έξω για να κάνεις γνωριμίες ή προκρίνεις τις γνωριμίες μέσω Διαδικτύου;

Σχεδόν όλοι οι έφηβοι προτιμούν να βγαίνουν έξω για να κάνουν γνωριμίες (90% και για τα δύο φύλα) από το να κάνουν γνωριμίες μέσω Internet, επιλογή της οποίας το ποσοστό φτάνει μόλις το 10%. Αυτό μας χαροποιεί γιατί βλέπουμε ότι αν και η νέα γενιά είναι άμεσα συνδεδεμένη με την τεχνολογία προτιμά την επαφή πρόσωπο με πρόσωπο. Όπως είδαμε και στην έρευνα του Ανδρέα Οικονόμου και της Σοφίας Ασλανίδου, το γεγονός ότι η επικοινωνία πλέον μεταξύ των εφήβων γίνεται από απόσταση, αυτό δεν αναιρεί την επιθυμία τους για να επικοινωνούν πρόσωπο με πρόσωπο:

Κορίτσια:

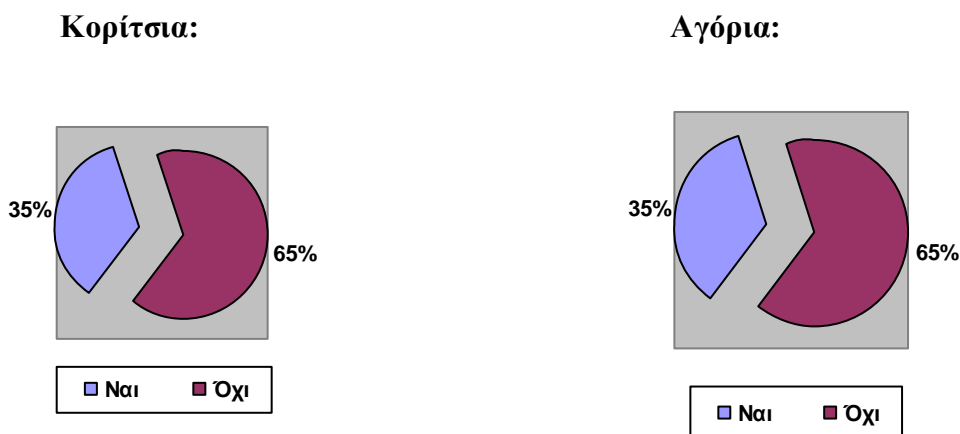

Αγόρια:

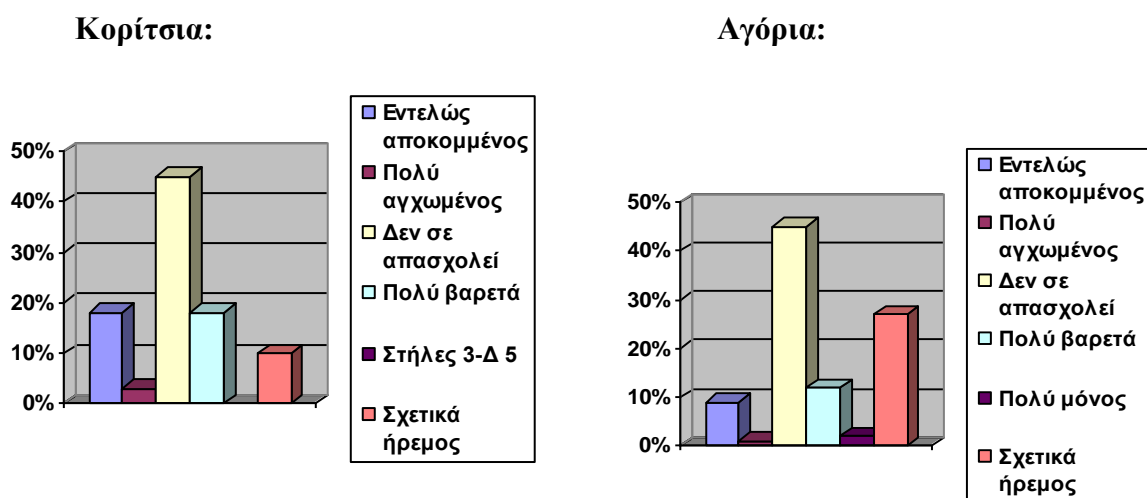
κ) Πιστεύεις ότι η κοινωνική δικτύωση μέσω Internet είναι το μέλλον στον τρόπο σύναψης των σχέσεων;

Το 65% και για τα δύο φύλα πιστεύει ότι το Ίντερνετ δεν είναι το μέλλον στον τρόπο σύναψης σχέσεων ενώ το 35% θεωρεί ότι το διαδίκτυο είναι το μέσο από το οποίο στο μέλλον θα δημιουργούνται σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων:

λ) Αν βρεθείς σε ένα χώρο όπου δεν υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο θα ένιωθες:

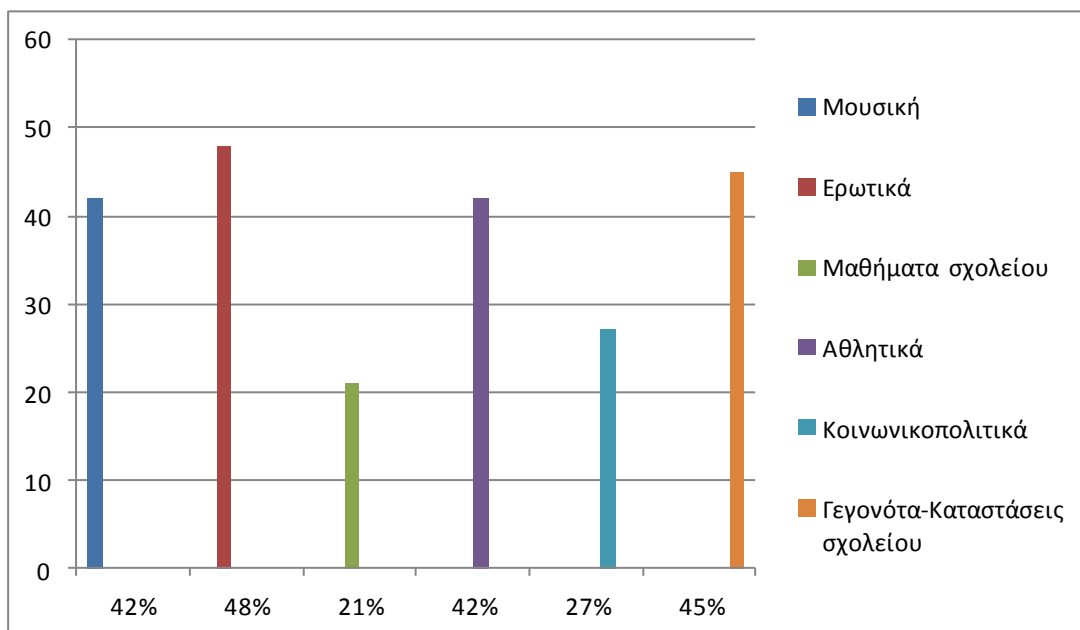
Είδαμε ότι και για τα δύο φύλα σε ποσοστό 45% δεν τους απασχολεί αν βρεθούν σε χώρο όπου δεν υπάρχει σύνδεση με το διαδίκτυο, ενώ μόλις το 18% για τα κορίτσια και 8% για τα αγόρια αισθάνονται εντελώς αποκομμένοι. Έτσι, δε φαίνεται να έχει αναπτυχθεί τάση εξάρτησης, στοιχείο που είναι ασφαλώς θετικό:

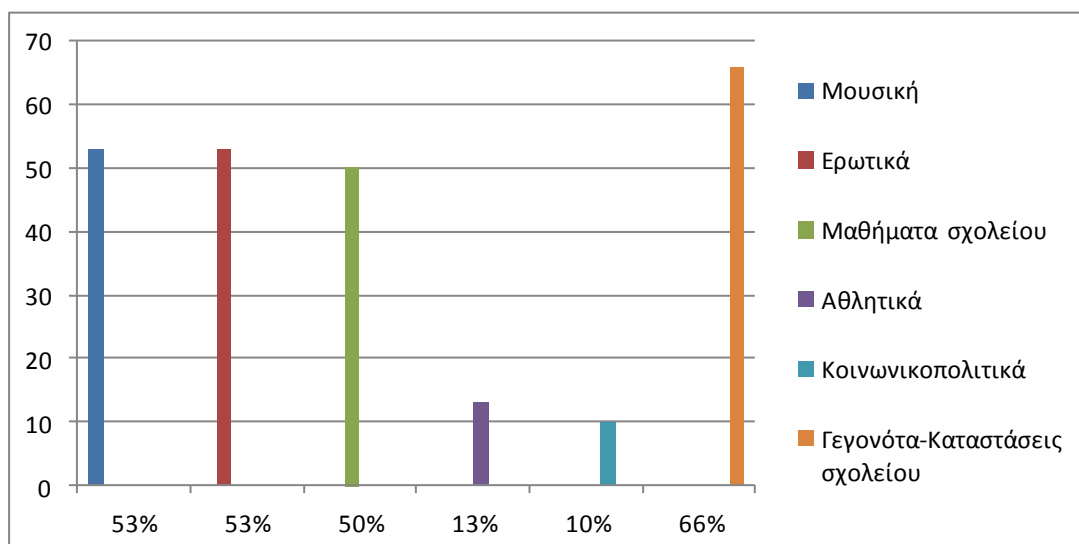
μ) Για ποια θέματα μιλάτε στο facebook;

Τα θέματα που απασχολούν τα αγόρια στο facebook είναι κυρίως η μουσική (42%), τα ερωτικά (48%), τα αθλητικά (42%) και τα γεγονότα-καταστάσεις σχολείου (45%). Από την άλλη πλευρά, τα κορίτσια απάντησαν πως συζητούν περισσότερο για γεγονότα που συμβαίνουν στο σχολείο 66%. Ακολουθούν η μουσική 53%, τα ερωτικά θέματα 53% και τα μαθήματα του σχολείου (50%). Σε αντίθεση με τα αγόρια, τα αθλητικά δεν αποτελούν ιδιαίτερο θέμα των συζητήσεων τους στο facebook (13%). Για παρόμοια θέματα χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και οι μαθητές στην έρευνα των Ασλανίδου – Οικονόμου:

Αγόρια

Κορίτσια

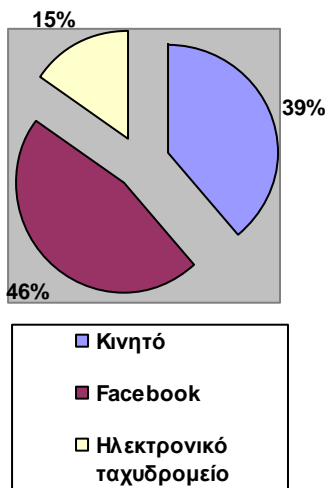

ν) Σε ποιο από τα τρία μέσα επικοινωνίας αφιερώνεις περισσότερο χρόνο;

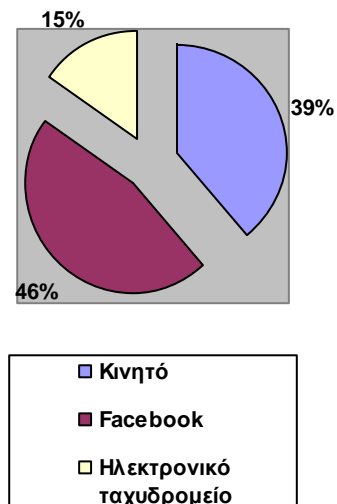
Το μέσο επικοινωνίας στο οποίο αφιερώνουν περισσότερο χρόνο και τα δύο φύλα είναι το facebook (46% για τα κορίτσια και για τα αγόρια) με μικρή διαφορά από το κινητό (39% και για τα

δυο φύλα). Βλέπουμε ότι ανεξάρτητα από την άνοδο του facebook τα τελευταία χρόνια το κινητό παραμένει σε υψηλό ποσοστό χρήσης:

Κορίτσια:

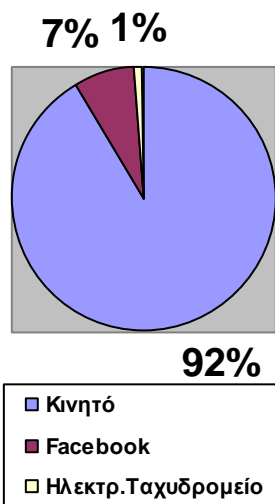
Αγόρια:

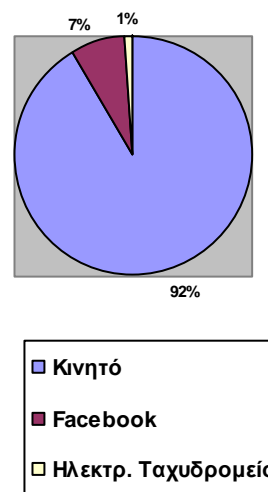
ξ) Ποιο από αυτά τα τρία μέσα σου εξασφαλίζει περισσότερη ιδιωτικότητα και σε κάνει να εκμυστηρέυεις περισσότερα μυστικά;

Και τα κορίτσια και τα αγόρια θεωρούν το κινητό ως το πιο ασφαλές μέσο 92% που εξασφαλίζει την ιδιωτικότητα του ατόμου. Αυτό το αποτέλεσμα συμφωνεί με την έρευνα των Ασλανίδου-Οικονόμου, όπου χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το διαδίκτυο είναι μαζικό μέσο επικοινωνίας, ενώ το κινητό είναι λιγότερο πιθανό να βρεθεί σε χέρια άλλου ατόμου εκτός του ίδιου του ιδιοκτήτη άρα και λιγότερο πιθανό να δημοσιοποιηθούν ιδιωτικές τους πληροφορίες.

Κορίτσια:

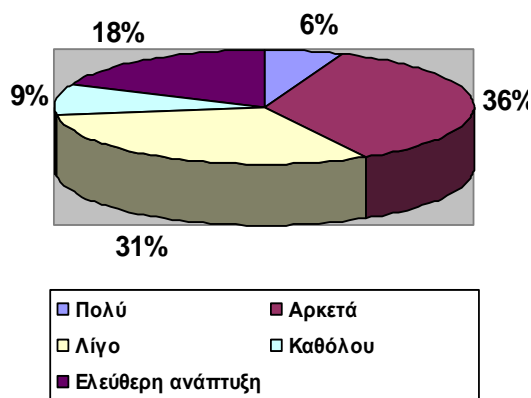
Αγόρια:

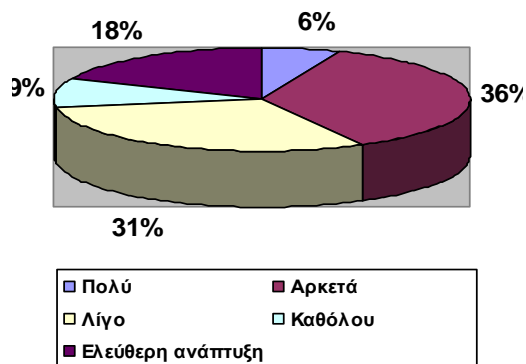
ο) Πιστεύεις τελικά ότι ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας (κινητό, facebook, κτλ) έχουν βελτιώσει την ποιότητα ζωής μας;

Και τα δύο φύλα σε ποσοστό 36% πιστεύουν ότι ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας έχει βελτιώσει αρκετά την ποιότητα ζωής μας, ενώ μόλις το 9% θεωρεί ότι δεν έχει βοηθήσει καθόλου στη βελτίωση της ζωής μας.

Κορίτσια:

Αγόρια:

5.2.1 Διαπιστώσεις

Από τα αποτελέσματα της έρευνάς μας διαπιστώσαμε ότι οι έφηβοι ηλικίας 16-18 στην περιοχή της Ασωπίας και του Σχηματαρίου παρουσιάζουν κάποιο βαθμό εθισμού από το κινητό. Ιδιαίτερα τα κορίτσια, σε μεγαλύτερο ποσοστό, θεωρούν πλέον το κινητό ως αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής τους. Ωστόσο, βλέπουμε και την άνοδο του διαδικτύου στην προτίμηση των νέων για την επικοινωνία τους το οποίο χρησιμοποιείται αρκετά και από τα δύο φύλα. Συγκρίνοντας τα δύο μέσα, είδαμε ότι οι νέοι θεωρούν το Internet πιο μαζικό κι έτσι στρέφονται περισσότερο στο κινητό τους, το οποίο θεωρούν και ασφαλέστερο για την ιδιωτικότητά τους. Σχετικά με την ερώτηση για το αν θεωρούν ότι ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας έχει βελτιώσει την ποιότητα ζωής μας, η γνώμη των μαθητών είναι πως έχει βοηθήσει αρκετά, διότι μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν κρατήσει επαφές με άτομα τα οποία βρίσκονται μακριά αλλά και έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνονται άμεσα. Οι ίδιοι μαθητές μάς απάντησαν ότι βοηθά, στα πλαίσια, όμως, μιας λογικής χρήσης και από εκεί συμπεραίνουμε ότι και εκείνοι γνωρίζουν πως, αν υπερβούμε τα όρια, τα μέσα αυτά είναι ικανά να μας αποξενώσουν από τους γύρω μας και να βλάψουν τις διαπροσωπικές μας σχέσεις.

5.2.2 Σύγκριση αποτελεσμάτων ανάμεσα στις 2 ηλικιακές ομάδες

Από τη σύγκριση αγοριών και κοριτσιών ηλικίας 13-15 και 16-18, διαπιστώσαμε πως ο κύριος λόγος που και τα αγόρια και τα κορίτσια αυτής της ηλικίας χρησιμοποιούν το κινητό τους είναι για να επικοινωνούν με τους φίλους. Ακολουθεί η επικοινωνία με τους γονείς και τέλος η διασκέδαση. Πρέπει, ωστόσο, να αναφέρουμε ότι μόνο οι μαθήτριες ηλικίας 13-15 ετών το χρησιμοποιούν περισσότερο για να τις βρίσκουν οι γονείς τους, στοιχείο που δείχνει ότι τα κορίτσια αυτής της ηλικίας είναι περισσότερο προσκολλημένα στους γονείς τους.

Στην ερώτηση σχετικά με το πόσες ώρες χρησιμοποιούν το κινητό καθημερινά τα περισσότερα αγόρια απάντησαν το πολύ μία ώρα σε αντίθεση με τα κορίτσια που στην πλειοψηφία τους απάντησαν μία με τρεις.

Το μεγαλύτερο ποσοστό και των αγοριών και των κοριτσιών απάντησαν ότι έχουν πάντα μαζί τους το κινητό, ενώ σε περίπτωση πιθανής απώλειας και τα δύο φύλα απάντησαν ότι θα αισθάνονταν άγχος και ανησυχία.

Όταν ρωτήθηκαν για το αν πιστεύουν πως το κινητό τους βοηθά στην καθημερινότητά τους και τα αγόρια και τα κορίτσια, αποκρίθηκαν ότι έχει βοηθήσει αρκετά και στην ερώτηση για το αν το κινητό έχει βελτιώσει τις σχέσεις των ανθρώπων, ενώ η πλειοψηφία και των αγοριών και των κοριτσιών απάντησε αρκετά, υπήρχε μεγάλο ποσοστό που απάντησε καθόλου.

Είδαμε ότι το μέσο κοινωνικής δικτύωσης που χρησιμοποιούν πιο πολύ και τα δύο φύλα είναι το facebook, ενώ σε μικρότερο ποσοστό χρησιμοποιούν και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Η πληθώρα και των κοριτσιών και των αγοριών αφιερώνουν το πολύ μία ώρα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο λόγος που χρησιμοποιούν και τα αγόρια και τα κορίτσια τους χώρους κοινωνικής δικτύωσης, είναι η επικοινωνία και σε μικρότερο ποσοστό η ενημέρωση και η έκφραση απόψεων. Σχεδόν όλοι οι έφηβοι προτιμούν να βγαίνουν έξω για να κάνουν γνωριμίες από το να κάνουν γνωριμίες μέσω Internet κι επίσης και τα δύο φύλα πιστεύουν ότι η κοινωνική δικτύωση μέσω διαδικτύου δεν είναι το μέλλον στον τρόπο σύναψης σχέσεων.

Δεν τους απασχολεί αν βρεθούν σ' ένα χώρο όπου δεν υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο και πολύ μικρό ποσοστό θεωρεί τον εαυτό του εντελώς αποκομμένο.

Τα θέματα που απασχολούν τα αγόρια στο facebook είναι κυρίως η μουσική και τα ερωτικά ενώ τα κορίτσια απάντησαν πως συζητούν περισσότερο για γεγονότα που συμβαίνουν στο σχολείο και σε χαμηλότερο ποσοστό μιλούν για μουσική κι ερωτικά θέματα

Το μέσο επικοινωνίας στο οποίο αφιερώνουν περισσότερο χρόνο και τα δύο φύλα είναι το facebook με μικρή διαφορά από το κινητό. Και τα κορίτσια και τα αγόρια θεωρούν το κινητό ως το πιο ασφαλές μέσο που εξασφαλίζει την ιδιωτικότητα του ατόμου.

5.3 ΤΑΣΕΙΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Ολοκληρώνουμε την έρευνά μας με την επεξεργασία των ερωτηματολογίων που αφορούν τους ενήλικες. Υπενθυμίζουμε ότι οι ενήλικες είναι κάποιοι γονείς μας που ζουν στην Ασωπία και οι καθηγητές του σχολείου μας:

α) Για ποιο λόγο χρησιμοποιείς το κινητό σου;

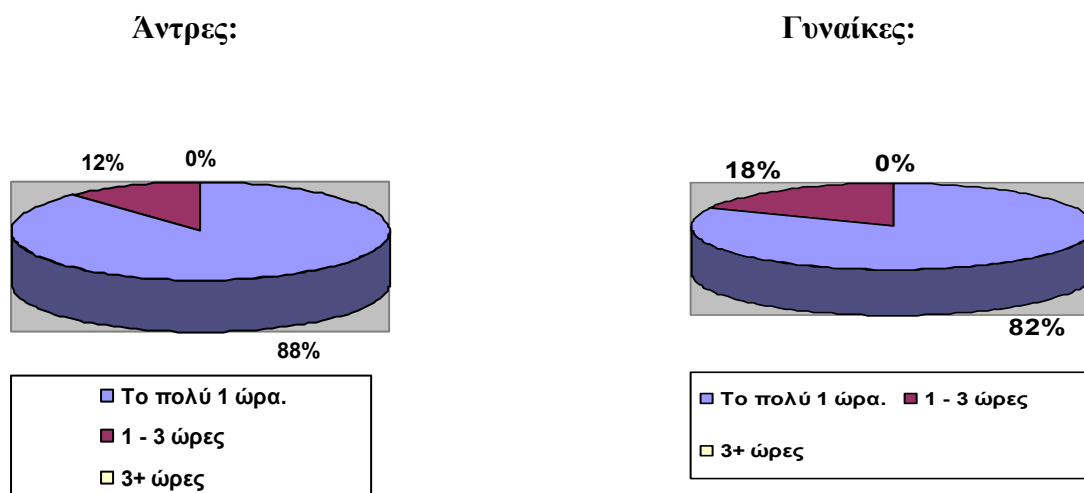
Στην ερώτηση για ποιο λόγο χρησιμοποιούν το κινητό τους είδαμε ότι οι ενήλικες άντρες απάντησαν περισσότερο για θέματα εργασίας ή για τη διατήρηση της επαφής με τους συγγενείς τους. Αντίθετα, η πλειοψηφία των γυναικών απάντησε πως ο κύριος λόγος που χρησιμοποιούν το κινητό είναι για να επικοινωνούν με τα παιδιά τους και σε χαμηλότερο ποσοστό για θέματα εργασίας ή για επικοινωνία με τους συγγενείς:

β) Πόσες ώρες την ημέρα κατά μέσο όρο χρησιμοποιείς το κινητό σου;

Και τα δύο φύλα είχαν σχεδόν ίδια ποσοστά. Οι περισσότεροι χρησιμοποιούν το κινητό τηλέφωνο τους το πολύ μία ώρα, ενώ ένα μικρό ποσοστό το χρησιμοποιεί μία με τρεις ώρες. Κανένας δεν χρησιμοποιεί το κινητό για πάνω από τρεις ώρες.

Τα αποτελέσματα που βρήκαμε έρχονται σε μικρή αντίθεση με τα αποτελέσματα αντίστοιχης έρευνας του Αριστοτελείου κολεγίου, οι οποίοι βρήκαν πως οι περισσότεροι άντρες και γυναίκες χρησιμοποιούν το κινητό 1-2 ώρες ημερησίως.

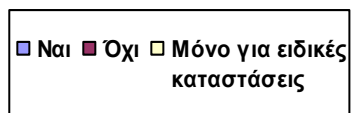
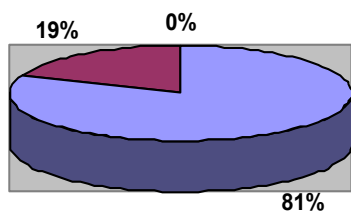

γ) Έχεις το κινητό πάντα μαζί σου;

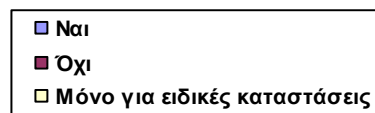
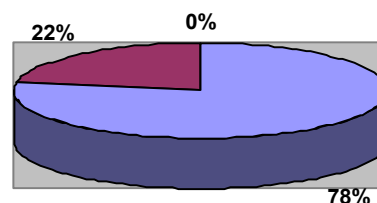
Τα δυο φύλα είχαν ξανά παρόμοια ποσοστά με τους περισσότερους να απαντούν θετικά, το 81% στους άντρες και 78% στις γυναίκες. Λίγοι μόνο σημείωσαν «Όχι».

Το αποτέλεσμα μας είναι σύμφωνο με τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας, σύμφωνα με την οποία οι περισσότεροι έχουν το κινητό τους τηλέφωνο τις περισσότερες φορές μαζί τους:

Άντρες:

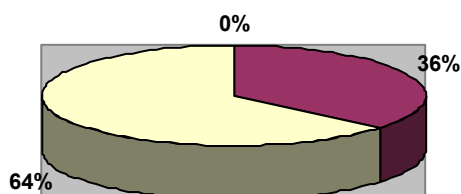
Γυναίκες:

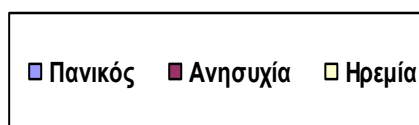
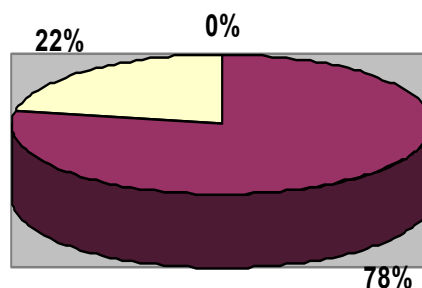
δ) Πώς θα αντιδρούσες σε μια πιθανή απώλεια του κινητού σου;

Υπάρχει μία εμφανής αντίθεση. Οι περισσότερες γυναίκες απάντησαν πως θα ένιωθαν ανησυχία, αντιθέτως οι περισσότεροι άντρες απάντησαν πως θα ένιωθαν ηρεμία. Κανένας από τους δύο δεν απάντησε πως θα ένιωθε πανικός. Από αυτό φαίνεται ότι ούτε οι μεν ούτε οι δε είναι εθισμένοι και εξαρτημένοι στο κινητό. Παρόλα αυτά, οι γυναίκες έχουν μεγαλύτερη οικειότητα με το κινητό τους και έτσι σε μια πιθανή απώλεια θα ένιωθαν μεγάλη ανησυχία:

Άντρες:

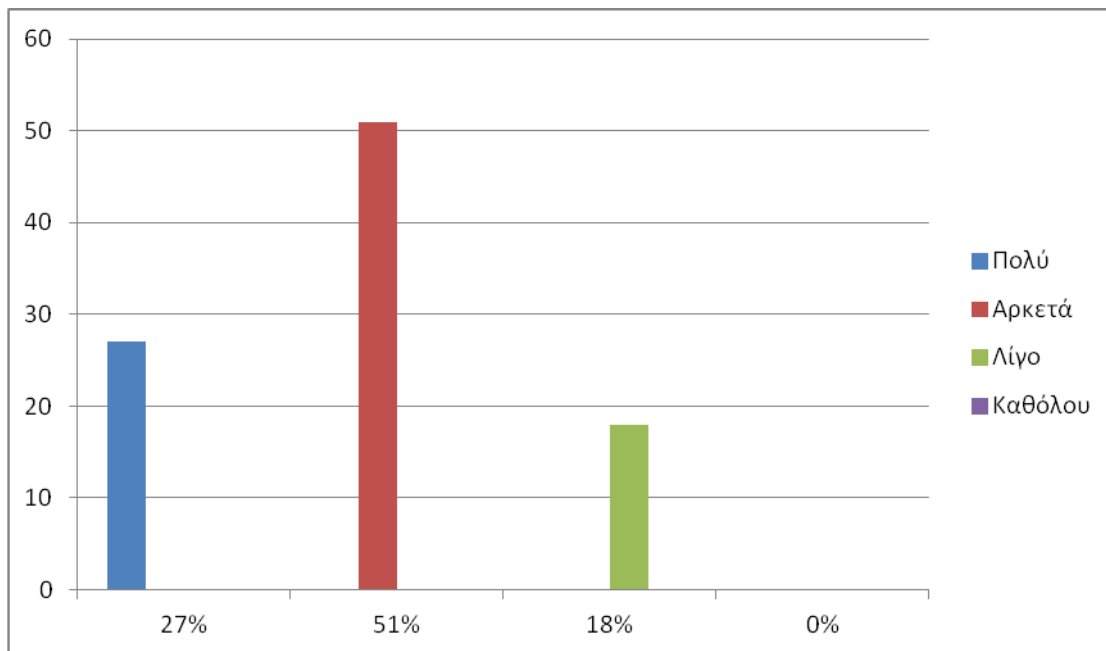
Γυναίκες:

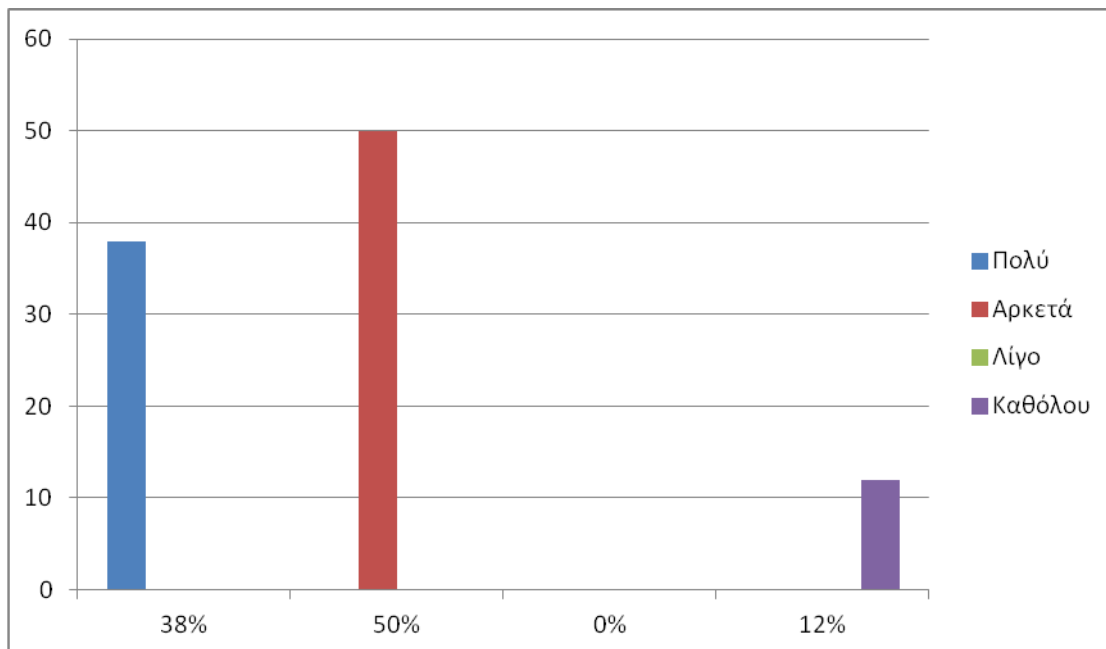
ε) Πιστεύεις ότι το κινητό τηλέφωνο σε βοηθά στην καθημερινότητά σου;

Και οι άντρες και οι γυναίκες σε ποσοστό 51% και 50% αντίστοιχα απάντησαν πως τους βοηθά αρκετά. Τα υπόλοιπα αποτελέσματα δε μας βοηθούν στην εξαγωγή συμπερασμάτων:

Άντρες

Γυναίκες

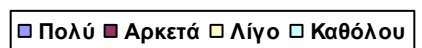
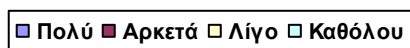
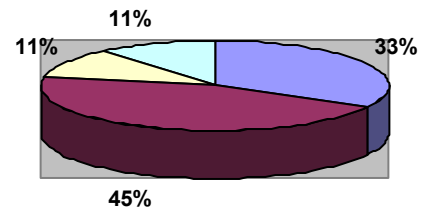
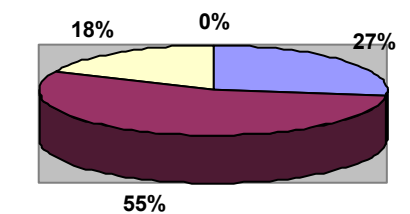

στ) Πιστεύεις ότι η χρήση του κινητού στην εποχή μας έχει βελτιώσει τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους;

Οι περισσότεροι άντρες 54% απάντησαν «αρκετά», 27% «καθόλου» και το 18% «λίγο», ενώ κανένας δεν απάντησε «πολύ». Οι γυναίκες είχαν σχεδόν ίδια ποσοστά:

Άντρες:

Γυναίκες:

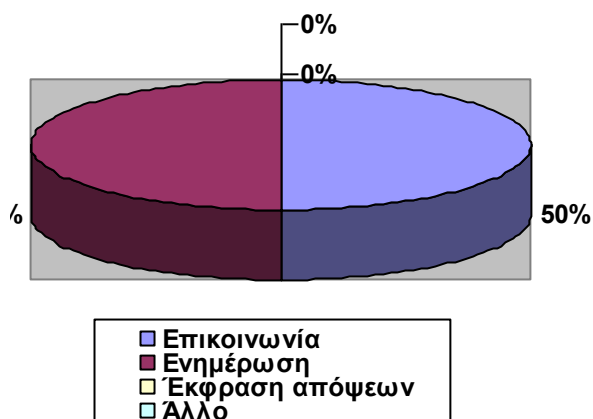

ζ) Για ποιο λόγο χρησιμοποιείς τους τόπους κοινωνικής δικτύωσης;

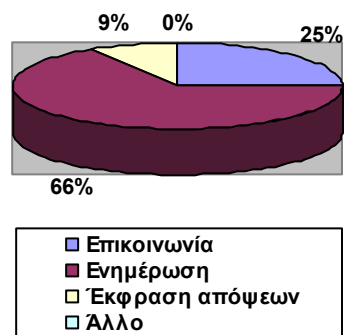
Στο μεγαλύτερο ποσοστό τους 66% οι γυναίκες απάντησαν πως τα χρησιμοποιούν για ενημέρωση, εν συνεχεία για επικοινωνία 25% και ένα μικρό ποσοστό για έκφραση απόψεων. Οι άντρες απάντησαν ισότιμα ότι τα χρησιμοποιούν για επικοινωνία και ενημέρωση. Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα μας με την έρευνα του ψυχολόγου, Επίκουρου Καθηγητή κοινωνιολογίας κ. Ευστράτιου Παπάνη του Πανεπιστημίου Αιγαίου¹⁸, βλέπουμε ότι στη συγκεκριμένη έρευνα που αφορά αποκλειστικά το facebook η επιλογή «επικοινωνία» έρχεται πρώτη στις γυναίκες. Πρέπει, όμως, να σημειώσουμε ότι οι άλλες του επιλογές σε αυτό το ερώτημα είναι «φιλικές γνωριμίες», «ερωτική σχέση» κι «εύρεση σεξουαλικού συντρόφου», δηλαδή διαφορετικές από εμάς. Όσον αφορά τους άντρες, η επιλογή «επικοινωνία» συγκεντρώνει τις περισσότερες προτιμήσεις τόσο στη δική μας έρευνα όσο και στην έρευνα του καθηγητή.

¹⁸ Πρόκειται για την *Ελληνική Κοινωνική Έρευνα* που πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα 15 Μαρτίου 2008 ως 1 Ιουνίου του ίδιου έτους με υπεύθυνο καθηγητή τον Ευστράτιο Παπάνη, Ψυχολόγο, Επίκουρο Καθηγητή Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου σε συνεργασία με τους φοιτητές του τμήματος Κοινωνιολογίας.

Ανδρες:

Γυναίκες:

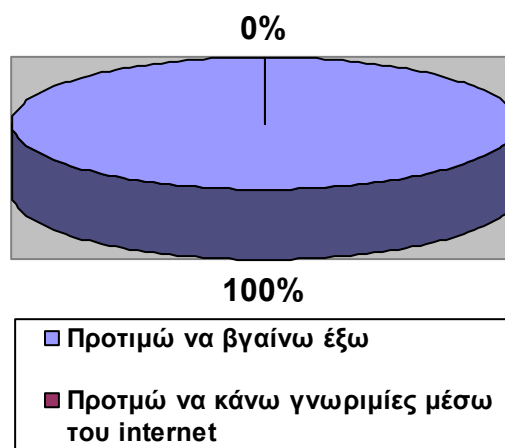
η) Προτιμάς να βγαίνεις έξω για να κάνεις γνωριμίες ή προκρίνεις τις γνωριμίες μέσω διαδικτύου;

Το 100% των γυναικών αλλά και των αντρών απάντησαν ότι προτιμούν να βγαίνουν έξω. Αυτό είναι ένα πολύ θετικό στοιχείο, καθώς οι άνθρωποι δεν εγκλωβίζονται σε ένα εικονικό κόσμο και γίνονται πιο δραστήριοι. Τα ευρήματα μας είναι παρόμοια με εκείνα της έρευνας του καθηγητή Ευστράτιου Παπάνη, καθώς και στη συγκεκριμένη έρευνα η πλειοψηφία των αντρών και των γυναικών προτιμούν να βγαίνουν έξω:

Αντρες:

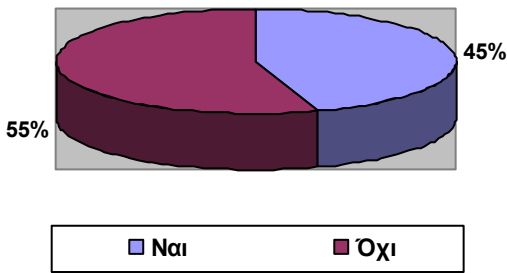
Γυναίκες:

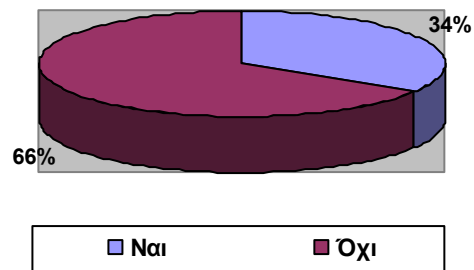
θ) Πιστεύεις ότι η κοινωνική δικτύωση μέσω internet είναι το μέλλον στον τρόπο σύναψης σχέσεων ;

Σε αυτή την ερώτηση απάντησε αρνητικά το 55% των αντρών και αντίστοιχα το 66% των γυναικών ενώ θετική άποψη είχε το 45% των αντρών και το 34% των γυναικών. Από αυτά τα αποτελέσματα συμπεραίνουμε ότι οι άνθρωποι και κυρίως οι ενήλικες είναι κάπως επιφυλακτικοί όσον αφορά το διαδίκτυο και η πλειονότητα δεν πιστεύει ότι θα διαμορφώσει τις ανθρώπινες σχέσεις στο μέλλον. Το ίδιο φαίνεται και από την έρευνα του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Άντρες:

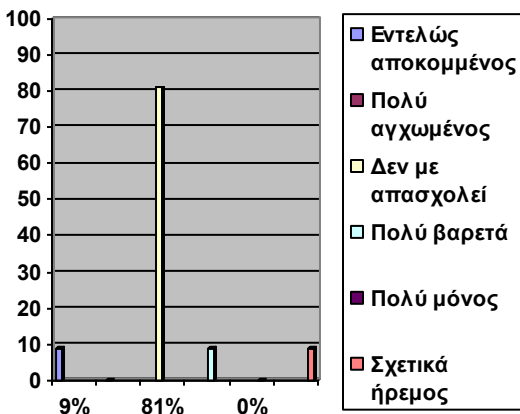
Γυναίκες:

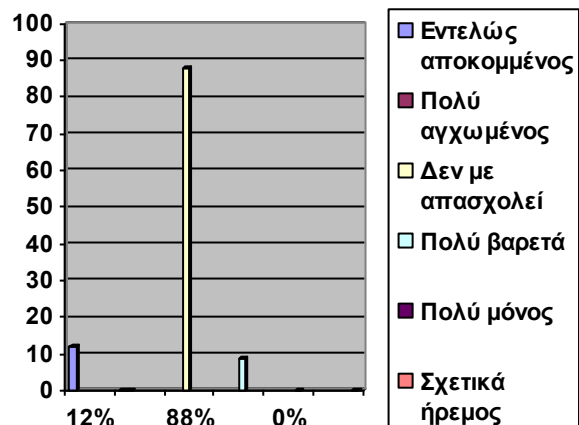
ι) Αν βρεθείς σε ένα χώρο που δεν θα υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο θα ένιωθες:

Το μεγαλύτερο ποσοστό σε άντρες, 80% αλλά και γυναίκες, 88% απάντησε ότι δεν τους απασχολεί. Είναι κάτι αρκετά ευχάριστο, καθώς δηλώνει ότι οι άνθρωποι δεν είναι εθισμένοι με το διαδίκτυο. Ακόμα, ελάχιστες γυναίκες 12% αλλά και λίγοι άντρες, 9%, απάντησαν ότι θα ένιωθαν αποκομμένοι. Από αυτό φαίνεται ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό αντρών και λίγο μεγαλύτερο γυναικών είναι εξαρτημένο στο διαδίκτυο και δεν αντέχει μακριά του:

Άντρες:

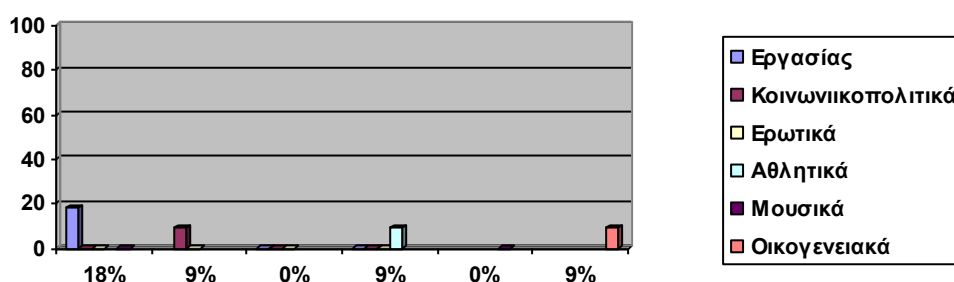
Γυναίκες:

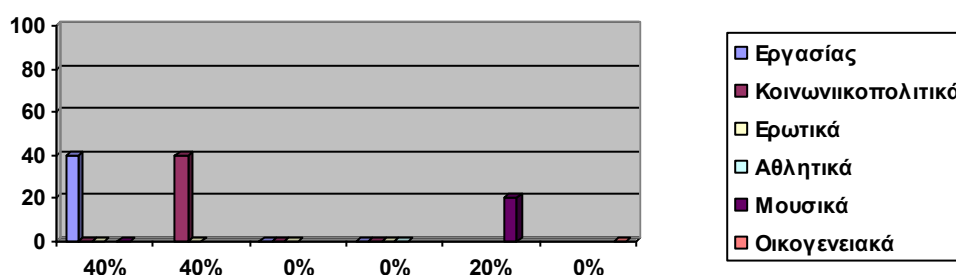
κ) Για ποια θέματα μιλάτε στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο;

Η επιλογή «εργασία» συγκεντρώνει ποσοστό 40% στις γυναίκες και 18% στους άντρες. Η επιλογή «κοινωνικοπολιτικά θέματα» ανέρχεται σε ποσοστό 9% για τους άντρες και 40% για τις γυναίκες. Τα οικογενειακά ζητήματα και τα αθλητικά αποτελούν, επίσης, αντικείμενο συζήτησης για τους άντρες (9% και τα δυο), ενώ για τις γυναίκες η μουσική συγκεντρώνει το 20% των προτιμήσεων.

Άντρες:

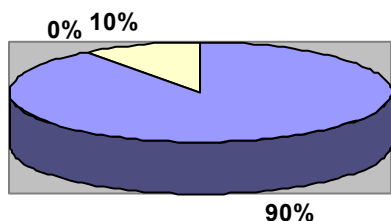
Γυναίκες

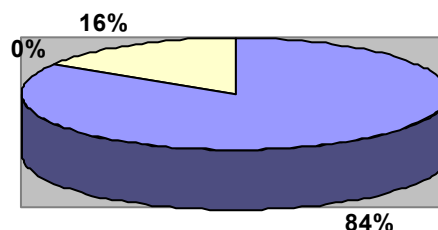
λ) Σε ποιο από τα τρία μέσα επικοινωνίας, δηλαδή κινητό, facebook, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο αφιερώνεις περισσότερο χρόνο;

Το 84% των γυναικών επέλεξε το κινητό ενώ λίγο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των αντρών 90%. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι κανένα από τα δυο φύλα δεν επέλεξε το facebook. Οι γυναίκες επέλεξαν σε ποσοστό 16% το e-mail ενώ οι άντρες στο 10%:

Άντρες:

Γυναίκες:

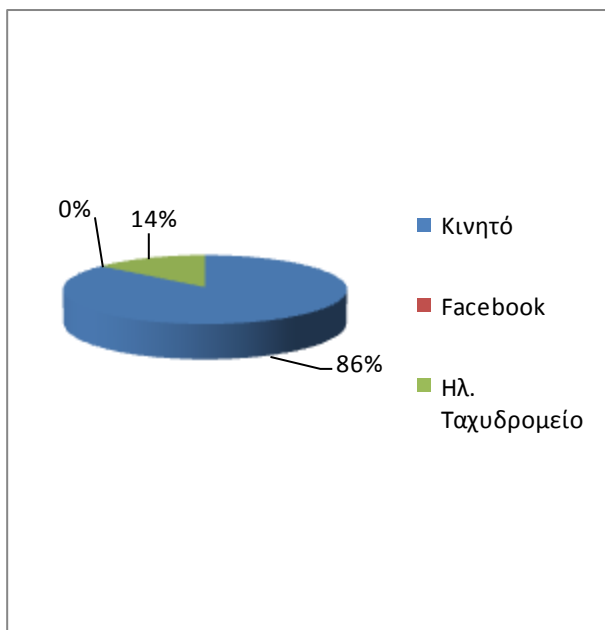
■ Κινητό ■ Facebook □ Ηλεκτρ. Ταχυδρομείο

■ Κινητό ■ Facebook □ Ηλεκτρ. Ταχυδρομείο

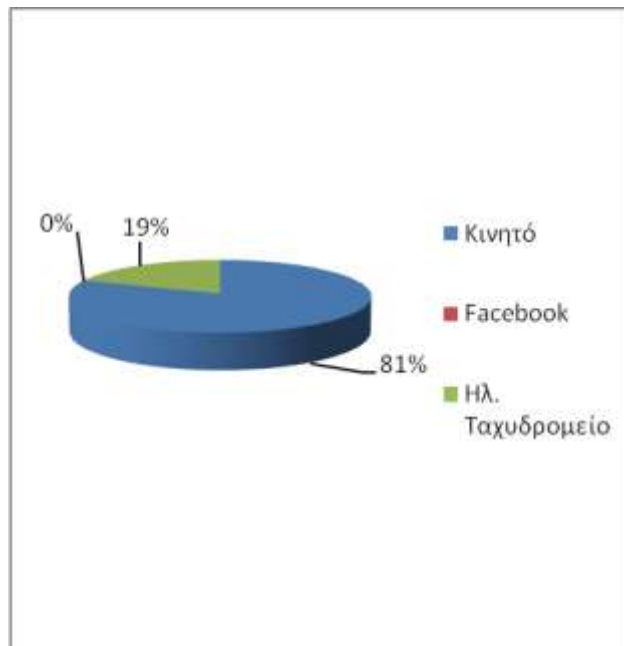
μ) Ποιο από τα αυτά τα τρία μέσα σου εξασφαλίζει περισσότερη ιδιωτικότητα και σε κάνει να εκμυστηρεύεσαι περισσότερα μυστικά;

Οι τάσεις είναι κοινές και για τα δυο φύλα. Αρχικά, οι γυναίκες σε ένα ποσοστό 81% επέλεξαν το κινητό, ενώ το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σε ποσοστό 19%. Οι άντρες σε ένα ποσοστό 86% επέλεξαν το κινητό και ποσοστό 14% το e-mail.

Άντρες

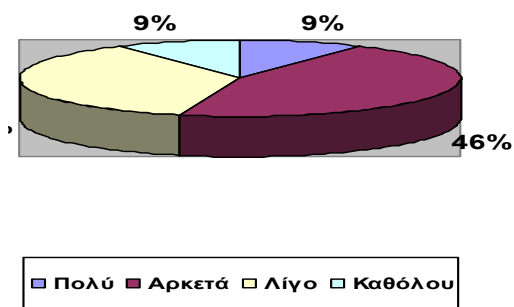
Γυναίκες

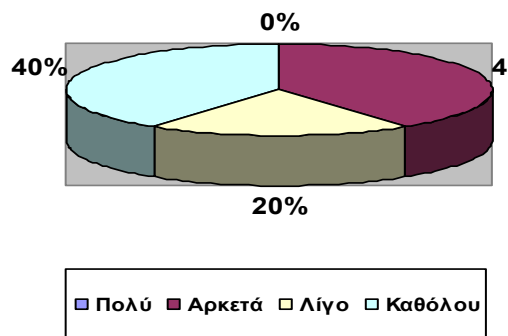
ν) Πιστεύεις τελικά πως ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας (κινητό, facebook κλπ) έχει βελτιώσει την ποιότητα ζωής μας;

Αρχικά, το 46% των αντρών έχει επιλέξει το «αρκετά», ενώ 40% των γυναικών έδωσε την ίδια απάντηση. Συνεχίζοντας, 36% των αντρών και 20% των γυναικών επέλεξαν «λίγο». Επιπλέον μια πολύ σημαντική διάφορα είναι ότι το 40% των γυναικών έχει επιλέξει «καθόλου» ενώ την ίδια απάντηση έδωσε μόνο 9% των αντρών. Τέλος, 9% των αντρών πιστεύει ότι ο σύγχρονος τρόπος ζωής έχει βελτιωθεί «πολύ».

Άντρες:

Γυναίκες:

5.3.1 Διαπιστώσεις

Από την ελεύθερη ανάπτυξη της τελευταίας ερώτησης αλλά και από κάποια άλλα ερωτήματα του ερωτηματολογίου προέκυψε ότι οι γυναίκες πιστεύουν πως η ποιότητα της ζωής έχει αλλάξει, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι έχει, απαραίτητα, βελτιωθεί. Κάποιες, μάλιστα, ισχυρίζονται πως η ανάπτυξη της τεχνολογίας δεν βοηθά στην αμεσότητα των ανθρώπινων σχέσεων. Άλλες, όμως, υποστηρίζουν ότι η ζωή τους έχει βελτιωθεί, γιατί η επικοινωνία έχει γίνει ταχύτερη και πως νιώθουν περισσότερη ασφάλεια για τα παιδιά τους, αφού μπορούν να επικοινωνούν μαζί τους πιο εύκολα. Οι διαπιστώσεις που μπορούμε να κάνουμε για τους άντρες είναι οι ακόλουθες: Αρκετοί ισχυρίζονται ότι έχουμε έρθει σε επαφή με νέα άτομα που πριν δεν θα είχαμε καμία ευκαιρία. Αυτό είναι κάτι πολύ θετικό που γίνεται αντιληπτό από μεγάλη μερίδα των χρηστών. Εν συνεχεία, κάποιες σημαντικές πτυχές της ζωής μας έχουν βελτιωθεί στο έπακρο και έτσι πλέον η χρήση των εν λόγω μέσων έχει γίνει τρόπος ζωής για πληθώρα ατόμων. Τέλος, καταλήγουμε στο ότι η ποιότητα της ζωής μας έχει βελτιωθεί και η ανάπτυξη της τεχνολογίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για μια καλύτερη ζωή και για διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων.

Μια άλλη σημαντική παρατήρηση είναι ότι οι γυναίκες χρησιμοποιούν το κινητό τους περισσότερο για να επικοινωνούν με τα παιδιά τους, ενώ οι άντρες για θέματα δουλειάς και για να επικοινωνούν με τους συγγενείς τους. Αυτό δείχνει ότι οι γυναίκες στην περιοχή μας ασχολούνται περισσότερο με τα παιδιά τους από ό,τι οι άντρες.

Τέλος, χρειάζεται να επισημάνουμε ότι το δείγμα των ενηλίκων, 18 άτομα, είναι περιορισμένο, πράγμα που δε μας επιτρέπει να προβούμε σε ασφαλείς γενικεύσεις για τους ενήλικες της περιοχής μας.

5.3.2 Σύγκριση αποτελεσμάτων εφήβων-ενηλίκων

Στην ερώτηση για ποιο λόγο χρησιμοποιούν το κινητό τους οι περισσότεροι έφηβοι απάντησαν για να επικοινωνούν με τους φίλους ή τους γονείς, ενώ οι ενήλικες για να επικοινωνούν με τα παιδιά τους ή για θέματα εργασίας. Τα αποτελέσματα ήταν αναμενόμενα καθώς τα παιδιά έχουν το κινητό για να κρατούν επαφή με τους φίλους τους ενώ οι μεγαλύτεροι για να έχουν επικοινωνία με τα παιδιά τους και για θέματα που αφορούν τη δουλειά τους. Οι ενήλικες θεωρούν ότι το κινητό έχει βοηθήσει αρκετά στις σχέσεις των ανθρώπων. Το ίδιο υποστηρίζουν και οι μαθητές (13-18). Οι μαθήτριες, όμως, δεν συμερίζονται στον ίδιο βαθμό αυτή την άποψη. Ο χρόνος χρήσης του κινητού για τους ενήλικες αλλά και για τους έφηβους ηλικίας 13-15 περιορίζεται στη μία ώρα ενώ στην ηλικία 16-18 και μάλιστα ιδιαίτερα για τα κορίτσια, εκτείνεται στις 1-3.

Όσον αφορά το διαδίκτυο, παρατηρήσαμε ότι και οι δύο ηλικίες θεωρούν πως έχει διευκολυνθεί η επικοινωνία τους και ευχάριστο είναι το γεγονός ότι προτιμούν να βγαίνουν έξω για να κάνουν γνωριμίες από το να μένουν μέσα μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή τους. Σε χώρο όπου δεν υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο, οι περισσότεροι ενήλικες καθώς και οι έφηβοι ηλικίας 16-18

αδιαφορούν για το γεγονός αυτό. Αντίθετα, είδαμε πως η ηλικία 13-15 σε μεγάλο ποσοστό απαντά πως νιώθει εντελώς αποκομμένη. Ωστόσο, και οι ενήλικες και οι έφηβοι στο μεγαλύτερο ποσοστό δεν πιστεύουν πως το διαδίκτυο είναι ο μελλοντικός τρόπος σύναψης των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων.

Διαπιστώσαμε ότι οι ενήλικες χρησιμοποιούν περισσότερο το κινητό και το e-mail τους, ενώ οι έφηβοι το κινητό και το facebook. Παρ' όλα αυτά και οι δύο ηλικίες γνωρίζουν πως το κινητό είναι αυτό που εξασφαλίζει περισσότερο την ιδιωτικότητά τους. Τέλος, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι και οι έφηβοι αλλά και οι ενήλικες θεωρούν πως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (facebook και κινητό) έχουν βελτιώσει την ποιότητα ζωής τους.

6. Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ

Στην αρχή του δεύτερου τετραμήνου έχοντας ήδη αποφασίσει ότι θα ασχοληθούμε με τη γλωσσική διάσταση των γραπτών μηνυμάτων, μας δόθηκαν από τους καθηγητές δύο μελέτες: μία των Μαυρέα Δ. και Τσάκωνα Β. (2006) με τίτλο *Scripta manent, SMS volant? Διερευνώντας τη λειτουργία των SMS στην ανθρώπινη διεπίδραση* και ένα απόσπασμα από τη διπλωματική εργασία της Καραπλή Δ. (2006): *Ανάλυση σύντομων γραπτών μηνυμάτων μέσω κινητού τηλεφώνου (SMS): Διδακτική αξιοποίηση στο γλωσσικό μάθημα*. Μέσα από αυτά τα κείμενα ήρθαμε πιο κοντά με το θέμα και αναδείξαμε τους άξονες στους οποίους θα κινηθούμε:

Αρχικά, όπως αναφέρεται και στην πρώτη μελέτη (Μαυρέας Δ.-Τσάκωνα Β., ο.π.), τα γραπτά μηνύματα αποτελούν ένα διαμεσολαβημένο κειμενικό είδος (mediated genre) και μια μορφή ασύγχρονης επικοινωνίας. Μπορούν, επίσης, να χαρακτηριστούν και ως υβριδικό είδος, αφού συνδυάζουν γραπτό και προφορικό λόγο. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη γλωσσική τους μορφή είναι αρχικά τα τεχνικά χαρακτηριστικά της σχετικής τεχνολογίας, δηλαδή οι περιορισμοί στον αριθμό των χαρακτήρων ανά μήνυμα, ο χρόνος και ο κόπος που απαιτούνται για την πληκτρολόγησή τους, η ταχύτητα στη σύνταξη, η φυσική απόσταση και οι ισχυροί δεσμοί μεταξύ των συνομιλητών καθώς και οι κοινές γνώσεις και πρακτικές των συνομιλητών. Οι παράγοντες αυτοί οδηγούν στη χρήση συντομογραφιών, στην <<αποκλίνουσα>> ορθογραφία, στη χρήση συμβόλων (emoticons) και <<αντισυμβατικής>> στίξης.

Στη συνέχεια της εργασίας, οι ερευνητές (ο.π.) προσπαθούν να ταξινομήσουν τα γραπτά μηνύματα με βάση τη λειτουργία και κυρίως τη θεματολογία τους. Πριν, όμως, προχωρήσουν στην ταξινόμηση, αναφέρουν τρεις διαδοχικές (μακρο-)δομικές ενότητες στις οποίες διακρίνονται:

α) η έναρξη ή άνοιγμα (επαφικοί δέκτες και χαιρετισμοί, π.χ. ΚΑΛΗΜΕΡΑ! ΤΙ ΚΑΝΕΙΣ?, κλπ)
β) το κύριο μέρος ή πυρήνας (θέμα του μηνύματος όπου μπορούν να ανιχνευθούν κυρίως οι στόχοι και οι λόγοι αποστολής των γραπτών μηνυμάτων)

γ) η περάτωση ή το κλείσιμο (επαφικοί δέκτες, χαιρετισμοί ή προσφωνήσεις, π.χ. ΦΙΛΑΚΙΑ, κλπ)

Κατά την ανάλυση του υλικού τους, εστιάζουν την προσοχή τους στη δεύτερη ενότητα που εμφανίζεται πάντα στα μηνύματα και όπου εκεί εμπεριέχονται οι βασικοί στόχοι/λόγοι αποστολής των γραπτών μηνυμάτων. Χαρακτηριστικά τονίζουν ότι στο κύριο μέρος των μηνυμάτων μπορεί να περιλαμβάνονται:

- Χιούμορ
- Ευχές
- Έκφραση συναισθημάτων και υποστήριξης
- Ανταλλαγή νέων για κοινωνικούς λόγους
- Ανταλλαγή πληροφοριών για πρακτικούς λόγους
- Αιτήματα

- Συντονισμός συναντήσεων και τηλεφωνημάτων
- Επιβεβαίωση άλλων τρόπων επικοινωνίας (π.χ. e-mail, κλπ)

Συνεχίζουν αναφέροντας τις δυο κύριες λειτουργίες τις γλώσσας που είναι η διεπιδραστική και η διεκπεραιωτική και εντάσσοντας τα μηνύματα που συγκέντρωσαν σε αυτές τις λειτουργίες, τα διακρίνουν σε:

1. Διεπιδραστικά (interactional), εδώ ανήκουν το χιούμορ, οι ευχές, η έκφραση συναισθημάτων και υποστήριξης και η ανταλλαγή νέων για κοινωνικούς λόγους. Αυτά τα μηνύματα συνδέονται με τις διαπροσωπικές σχέσεις των ομιλητών και αποτελούν ένα είδος φατικής επικοινωνίας και

2. Διεκπεραιωτικά (transactional), τα οποία αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών για πρακτικούς λόγους, τα αιτήματα, το συντονισμό συναντήσεων και τηλεφωνημάτων και την επιβεβαίωση άλλων τρόπων επικοινωνίας. Σε αυτή την περίπτωση δίνεται έμφαση στο συντονισμό και τη διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και της επικοινωνίας των ομιλητών, δηλαδή σε όσα σχεδιάζουν να κάνουν ο ένας για/με τον άλλον.

Βέβαια, υπάρχουν και σύνθετα μηνύματα, των οποίων οι στόχοι αφορούν και τις δύο παραπάνω κύριες λειτουργίες της γλώσσας. Αυτές οι λειτουργίες είναι εξίσου σημαντικές, με κάποια έμφαση στη διεπιδραστική/ κοινωνική λειτουργία.

Οι Μαυρέας & Τσάκωνα συμπεραίνουν ότι τα γραπτά μηνύματα αποτελούν βασικό στοιχείο των κοινωνικών επαφών του ανθρώπου και της κοινωνικότητάς του και συμβάλλουν στη διαρκή επαφή και επικοινωνία των ανθρώπων. Θεωρούνται από τα πιο εύχρηστα μέσα συντονισμού των δραστηριοτήτων των ανθρώπων. Είναι σχετικά σύντομα σε σύγκριση με άλλα κειμενικά είδη, ωστόσο δεν περιορίζονται πάντα στα στοιχειώδη με βάση τον εκάστοτε επικοινωνιακό στόχο. Τα καινούργια (e-mail, sms, κλπ) αντικαθιστούν είτε εν μέρει, είτε ολοκληρωτικά τα παλαιά (επιστολές, ευχετήριες κάρτες, κλπ), ή μεταβάλλουν τη λειτουργία τους. Είναι γεγονός ότι έχουν καταλάβει σημαντική θέση στον τρόπο με τον οποίο διαχειριζόμαστε σε καθημερινή βάση τις διαπροσωπικές μας σχέσεις.

Παρακάτω ακολουθούν βασικά σημεία από το απόσπασμα της δεύτερης εργασίας που μας δόθηκε με τίτλο *Ανάλυση σύντομων γραπτών μηνυμάτων μέσω κινητού τηλεφώνου (SMS): Διδακτική αξιοποίηση στο γλωσσικό μάθημα* της Καραπλή Δ. (2006)¹⁹.

Για να διερευνήσει τις υποθέσεις της, η Καραπλή συνέλεξε υλικό, δηλαδή μηνύματα κινητών τηλεφώνων (500 sms). Δεν υπήρχαν κριτήρια επιλογής, όπως φύλο, ηλικία, επίπεδο μόρφωσης κ.ά. Η επεξεργασία των μηνυμάτων έγινε μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή και παρόλο που το δείγμα δεν ήταν «αντιπροσωπευτικό», υπήρχε κάποια σχετική αξιοπιστία και εγκυρότητα στην ερευνητική διαδικασία. Η μέση έκταση της πλειοψηφίας των μηνυμάτων δεν υπερβαίνει τους 160 χαρακτήρες. Στη συνέχεια, έγινε σύγκριση της έκτασης των μηνυμάτων με έρευνες που αφορούν τη γερμανική

¹⁹ Μελετήσαμε τις σελίδες 21-45

και τη σουηδική γλώσσα. Επιπλέον, αναζητήθηκαν δείκτες συνοχής (επανάληψη, υποκατάσταση με αντωνυμικά στοιχεία, έλλειψη/παράλειψη και μεταγλωσσικά/-επικοινωνιακά στοιχεία) και διαπιστώθηκε ότι πάνω από τα μισά κείμενα εμφανίζουν δείκτες «κειμενικής συνοχής». Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται η μορφή και το περιεχόμενο των SMS και γίνεται σύγκριση με αντίστοιχα στοιχεία προηγούμενων ερευνών για τη γερμανική και τη σουηδική γλώσσα σε θέματα όπως στίξη, ορθογραφία, γραμματική, λεξιλόγιο και γραφικά. Αναλυτικότερα, στην πλειοψηφία των μηνυμάτων χρησιμοποιείται στίξη, με ιδιαίτερα υψηλή τη χρήση του θαυμαστικού. Επίσης, υπάρχουν και μηνύματα χωρίς στίξη, καθώς ο συντάκτης δεν το θεωρεί αναγκαίο. Σε πολύ λίγα μηνύματα αποφεύγεται η χρήση κενών ανάμεσα στις λέξεις. Μικρό ποσοστό χρησιμοποιεί greeklish ως τρόπο γραφής αλλά και κάποιες άλλες μορφές. Σε ένα SMS εμφανίζεται και το αντίθετο, όπως η προσαρμογή της αγγλικής λέξης στο ελληνικό αλφάβητο (MEHA-mail). Δεν παρουσιάστηκε μεγάλο ποσοστό μηνυμάτων που να περιέχουν ορθογραφικά λάθη. Ως προς τα τυπογραφικά λάθη, αναφέρεται ότι συχνά οφείλονται στο γεγονός ότι η σύνταξη του μηνύματος γίνεται με τη χρήση του «αυτόματου λεξικού». Τα αποτελέσματα της έρευνας περιλαμβάνουν επίσης κείμενα που γράφτηκαν σε ποσοστό 90,8% με απόλυτα κεφαλαιοποιημένα SMS. Συνέπεια αυτού είναι οι συντάκτες να παραλείπουν τους τόνους. Ακόμα, εξετάστηκαν SMS που εμφανίζουν στοιχεία φωνητικής αναπαράστασης που συνήθως απαντούν σχεδόν αποκλειστικά στον προφορικό λόγο. Αυτά απαντούν σε ποσοστό 10%, όπως, για παράδειγμα το «thanks γράφεται «thanx». Πρέπει να αναφέρουμε ότι επί του συνόλου των κειμένων καταγράφονται συντομογραφίες και αρκτικόλεξα (π.χ. gr, ml, μ.μ. Θεσ/νίκη, τηλ., κλπ, βλ., ΑΕΙ, ΙΕΚ, ΟΚ, ΙΚΥ, ΚΠΓ, ΜΗΝ κ.ά). Όσον αφορά στη γραμματική, μια σημαντική παρατήρηση είναι ότι οι ελλείψεις του ρηματικού τύπου καθώς και του άρθρου ή του εμπρόθετου άρθρου είναι αρκετά συχνές στα SMS. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να εμφανίζονται μηνύματα με μορφή συνθήματος/επιγραφής ή με τηλεγραφικό στιλ (π.χ. ΕΙΜΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ! ΟΛΑ ΚΑΛΑ, ΤΕΛΕΙΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ, ΛΙΓΟ ΠΤΩΜΑΤΑΚΙ ΑΛΛΑ ΑΥΡΙΟ ΕΛΠΙΖΩ ΝΑ ΒΡΩ ΚΑΙ ΠΑΡΕΑ). Ο χρόνος που χρησιμοποιείται πιο πολύ είναι ο ενεστώτας και μετά ακολουθούν και οι υπόλοιποι. Η ποικιλία των εκφραστικών μέσων φαίνεται να συνδυάζεται, όχι τυχαία, με ρήματα που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν «βασικού λεξιλογίου». Μέσω αυτού του συνδυασμού, φαίνεται να «δομούνται» μηνύματα με αμεσότητα, συντομία, σαφήνεια, αλλά παράλληλα και με «ταυτότητα». Τα στοιχεία διαλέκτου/αργκό/γλώσσας των νέων είναι ένα επιπλέον λεξιλογικό χαρακτηριστικό που τονίζει την προφορικότητα των SMS, αλλά και το βαθμό οικειότητας των συνομιλητών. Στο ίδιο πλαίσιο, της οικειότητας μεταξύ των συναλλασσομένων στην επικοινωνία, καταγράφηκαν λέξεις «ταμπού»/ «χυδαίες», καθώς και νέες, αυτοσχέδιες (ΚΟΛΤΣΙΝΟΘΑΝΑΣΟΜΠΑΡΜΠΟΥΤΙΑΣΜΕΝΟ). Στο σύνολο των μηνυμάτων δε βρέθηκαν παρά ελάχιστα μεμονωμένα στοιχεία γραφικών.

6.1 Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΕΡΕΥΝΑ

Αφορμώμενοι από τις εργασίες των Μαυρέα Δ.-Τσάκωνα Β. (ο.π.) και της Καραπλή Δ. (ο.π.), αποφασίσαμε να κάνουμε τη δική μας έρευνα, με σκοπό να εξετάσουμε ενδεικτικά κάποια μηνύματα ώστε να παρατηρήσουμε τον τρόπο γραφής και το περιεχόμενο των μηνυμάτων. Γι' αυτό συλλέξαμε περίπου εκατό μηνύματα εκ των οποίων η πλειοψηφία των χρηστών είναι ηλικίας 17 χρονών, ενώ επεξεργαστήκαμε και κάποια των οποίων οι συντάκτες είναι ενήλικες και μάλιστα οι καθηγητές του σχολείου μας. Οι διαπιστώσεις που προκύπτουν από την επεξεργασία των μηνυμάτων συνοψίζονται παρακάτω:

6.1.1 Παρατηρήσεις μηνυμάτων ως προς το περιεχόμενο

Ο αριθμός των μηνυμάτων που αναφερόταν στη διεπιδραστική και διεκπεραιωτική λειτουργία της γλώσσας ήταν περίπου ο ίδιος. Από τα μηνύματα που ανήκουν στη διεπιδραστική, τα περισσότερα αφορούσαν κοινωνικούς λόγους και συνδέονταν με τις διαπροσωπικές σχέσεις των ομιλητών (*τι κάνεις? κλπ*). Σε μικρότερο ποσοστό συναντήσαμε μηνύματα που περιλάμβαναν ευχές ή έκφραση συναισθημάτων (*Κι εσύ καλά να περάσεις! κλπ*). Από αυτά που ανήκουν στη διεκπεραιωτική, όλα τα μηνύματα αφορούσαν πρακτικούς λόγους, όπως το συντονισμό συναντήσεων και τηλεφωνημάτων (*ΕΤΟΙΜΑΣΟΥ ΚΙ ΟΤΑΝ ΣΟΥ ΠΩ ΞΕΚΙΝΑ... κλπ*), ενώ δε συναντήσαμε καθόλου μηνύματα που περιλάμβαναν αιτήματα ή επιβεβαίωση άλλων τρόπων επικοινωνίας. Βρήκαμε μόνο ένα σύνθετο μήνυμα, το οποίο συνδύαζε πληροφορίες για κοινωνικούς λόγους (*Τι κάνεις; Έχουμε καιρό να τα πούμε... κλπ*) και το συντονισμό μιας συνάντησης (*Έλεγα μήπως πηγαίναμε αύριο για καφέ να τα πούμε! Αν βολεύεσαι στείλε για να στείλω και στη Μαρία.*).

Παρατηρήσαμε ότι στα μηνύματα που συγκεντρώσαμε συνήθως δεν υπήρχε άνοιγμα ή κλείσιμο. Οι αποστολείς των μηνυμάτων δε χρονοτριβούν και αναφέρουν κατευθείαν το λόγο αποστολής των μηνυμάτων τους. Το μέγεθος ενός μηνύματος διαφέρει ανάλογα με το σκοπό αποστολής του. Ελάχιστα έχουν έναρξη και τα περισσότερα περιλαμβάνουν λέξεις όπως *καλημέρα, καλησπέρα, τι κάνεις; κλπ*. Ωστόσο, συναντήσαμε και μηνύματα που ως χαιρετισμό οι αποστολείς χρησιμοποιούν την προσφώνηση του ονόματος του δέκτη των μηνυμάτων (*Ελα Βαγγέλη, Όλγα, κλπ*). Ως περάτωση, τα περισσότερα από αυτά που συναντήσαμε κλείνουν με λέξεις όπως *bye bye, φιλιά κλπ*.

6.1.2 Παρατηρήσεις μηνυμάτων ως προς τη μορφή

Στη συνέχεια, το ενδιαφέρον μας εστιάζεται στη μορφή των μηνυμάτων που στέλνουν καθημερινά νέοι μέσω κινητού. Μέσα από την έρευνά μας διαπιστώσαμε πως από τα 100 περίπου μηνύματα που συλλέξαμε, τα 54 έχουν κεφαλαίους χαρακτήρες (π.χ. ΕΡΧΟΜΑΙ ΣΕ ΛΙΓΟ, ΤΙ ΩΡΑ ΞΕΚΙΝΑΣ ΑΥΡΙΟ), ενώ σε μικρότερο βαθμό χρησιμοποιούνται τα πεζά και χωρίς τόνους (8 μηνύματα, π.χ. *Μαλλον ρεπο σημερα, σ'επαιρνα σπιτι. Το κλειδι για αυριο ακυρο*). Μία άλλη παρατήρηση είναι πως σε αρκετά μηνύματα η στίξη είναι ελλιπής (π.χ. *Είμαι έξω, τι ώρα σχολάς απ'*

τον χορό) σε αντίθεση με άλλα που έχουν υπερβολική (π.χ. Η έκπληξη ήταν τέλεια!!! Σ' ευχαριστώ !!!, ΕΤΟΙΜΑΣΟΥ ΚΙ ΟΤΑΝ ΣΟΥ ΠΩ ΞΕΚΙΝΑ.....). Αξιοσημείωτο είναι επίσης πως υπάρχουν αρκετές συντομογραφίες κι αριθμοί και στα Ελληνικά, αλλά και στα greeklish (π.χ. Ελληνικά: ΕΙΣΤΕ 101*, ΕΙΣΑΙ ΣΠΙΤΙ ΝΑ ΤΗΛ?, Greeklish: Mia mera san k auti, 16.10 ok;). Όμως, παρολαυτά, υπάρχουν και μηνύματα που δεν έχουν τόνους, αλλά έχουν πολύ καλή ορθογραφία (π.χ. δεν ειμαι σιγουρος πως θα παω αυριο ασωπια, Η παραδοση λεει οποιος κερδιζει το κυπελο χανει το πρωταθλημα). Επίσης, παρατηρήσαμε πως πολλές λέξεις γράφονταν με διαφορετικούς χαρακτήρες όπως π.χ., τη λέξη θέλω την συναντήσαμε ως thelo, 9elw, 8elw και τη λέξη εσύ ως esi, esu, si, ecu, eci, ec. Ακόμη εντοπίσαμε διάφορες συντομογραφίες όπως : lol = laughing out loud, bb = bye bye, c u = see you, γτ = γιατί, δλδ = δηλαδή.

6.2 ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Από αυτά που βρήκαμε ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή, περισσότερο μας κέντρισε το ενδιαφέρον η μόδα της εποχής μας, τα greeklish που είναι σύνηθες φαινόμενο στους νέους και μας προβληματίζει ιδιαίτερα. Γι' αυτό σκεφτήκαμε να το διερευνήσουμε περισσότερο μελετώντας κάποια άρθρα και απευθυνόμενοι σε κάποιο ειδικό γλωσσολόγο.

Κατ' αρχάς, διαβάσαμε την εργασία του Γιάννη Κ. Ανδρουτσόπουλου με τίτλο “*ΑΠΟ DIEUTHINSI ΣΕ DIEY8YNSH. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΜΕΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ*” Για αυτή την έρευνα ζητήθηκε σε περίπου 70 άτομα να γράψουν τη λέξη *διεύθυνση* μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και προέκυψαν αρκετοί διαφορετικοί τρόποι γραφής:

- πάνω από 3 φορές: diefthinsi (12), diey8ynsh (7), dieuthinsi (7)
- από 3 φορές: dieftinsi, dieuthhsh, dieuthinsi
- από 2 φορές: dieyuynsh, dieythinsi, dieuthynsi, diey8insi
- από 1 φορά: diethinsh, dieu0unsh, dieu9unsh, diey0hsh, dieu8uvsn, dieu8insi, dievthinsi, dieythynsi, diefhinsi, diey0yvsn, dieu0uvsn, dieuthunsh, dief8hsh

Από αυτό το παράδειγμα, φαίνεται η ορθογραφική ανομοιογένεια στη μεταγραφή των ελληνικών με λατινικούς χαρακτήρες. Αυτή η εργασία είναι μέρος μεγαλύτερης έρευνας για τη χρήση λατινοελληνικών στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, σύμφωνα με την οποία το 60% των ερωτηθέντων χρησιμοποιεί λατινοελληνικά σε ποσοστό μεγαλύτερο του 75% των μηνυμάτων. Πολλοί θεωρούν πως τα λατινοελληνικά είναι αντιαισθητικά και κουραστικά για ανάγνωση, αλλά λίγοι πιστεύουν πως αποτελούν απειλή για την ελληνική γλώσσα. Επίσης, υπάρχουν διαφορές και αντιθέσεις στις απόψεις, ανάλογα με το φύλο και την ηλικία. Πέρα, όμως, από τις διαφορές, διαπιστώνεται από τους χρήστες πως δεν υπάρχει κοινό πρότυπο μεταγραφής. Οι δύο βασικοί τρόποι μεταγραφής είναι η φωνητική και η ορθογραφική/οπτική μεταγραφή (*dieuthinsi* και *diey8ynsh* αντίστοιχα). Τα συμπεράσματα της εργασίας είναι πως παρά την ανομοιογένεια και ποικιλομορφία της η λατινική μεταγραφή των ελληνικών στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο δεν είναι τυχαία. Χωρίζοντας τις

μεταγραφές της λέξης *διεύθυνση* σε τέσσερις ομάδες (καθαρά φωνητική, φωνητικός προσανατολισμός, ορθογραφική και οπτική, ορθογραφική και σπάνια οπτική) με βάση κάποιες μεταβλητές, ο ερευνητής αποδεικνύει πως τελικά η μεταγραφή δεν είναι εντελώς χαοτική και χωρίς κανόνες.

Εν συνεχεία, παρουσιάζουμε τη «διακήρυξη της Ακαδημίας Αθηνών για το πρόβλημα των greeklish», την οποία υπογράφουν 40 Ακαδημαϊκοί. Σύμφωνα με αυτούς, αυτή η τάση να αντικατασταθεί το ελληνικό αλφάβητο με το λατινικό που έχει εκδηλωθεί τα τελευταία χρόνια θα αποτελέσει ένα καίριο πλήγμα της ελληνικής σκέψης και γενικότερα του ελληνικού πολιτισμού. Το ζήτημα έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις ώστε να φτάσει να ερωτηθεί ο υπουργός εθνικής παιδείας και θρησκευμάτων περί του θέματος. Η ελληνική γλώσσα είναι γεγονός πως έχει εμπλουτίσει τη λατινική κι έχει συνδεθεί οπτικά με το αλφάβητό της. Με δικαιολογία τη δήθεν διευκόλυνση στην παγκόσμια επικοινωνία, το λατινικό αλφάβητο παίρνει τη θέση του ελληνικού, την στιγμή που άλλοι λαοί, όπως οι Γάλλοι και οι Ισπανοί, προσπαθούν να κρατήσουν αυτούσια τη μορφή της μητρικής τους γλώσσας. Ως λαός, λένε χαρακτηριστικά οι 40 ακαδημαϊκοί, οφείλουμε να αρνηθούμε την εγκατάλειψη της ιστορικής μας γραφής η οποία έμεινε αναλλοίωτη μέσα στους αιώνες. Επιπρόσθετα χαρακτηρίζουν ανούσια και ανόητη οποιαδήποτε προσπάθεια για αντικατάσταση της ελληνικής γραφής και καλούν όλο τον ελληνικό λαό να αντιδράσει.

Τέλος, διαβάσαμε ένα άλλο σχετικό κείμενο με τίτλο «Γκρίγκλις», «*Η «γλωσσοειδής ίωση» και οι προθάλαμοί της* του Ν. Γαρμπή και επειδή το κρίναμε ενδιαφέρον και διαφωτιστικό, αποφασίσαμε να το παρουσιάσουμε περιληπτικά. Σύμφωνα με αυτό, η «Γκρίγκλις» έχει χαρακτηριστεί ως «γλωσσοειδής ίωση» και ως «καρικατούρα γλώσσας». Αρχικά, στο κείμενο αναφέρει την αύξηση των «γκρίγκλις» στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και πως έχουν επηρεάσει κυρίως τους νέους και την καθημερινή μας ζωή. Για παράδειγμα, επιγραφές μαγαζιών ακόμα και κτηρίων είναι ξενόγλωσσες, πολλά σχολικά βιβλία περιέχουν φράσεις από την αγγλική γλώσσα μη μεταφρασμένες στα ελληνικά. Επίσης, τα Μ.Μ.Ε. περιβάλλονται από αμαθείς εκφωνητές οι οποίοι καταστρέφουν την ελληνική γλώσσα. Ο συγγραφέας πιο πολύ, όμως, υπογραμμίζει την επίδραση των «γκρίγκλις» στους νέους. Τονίζει πως αυτή η γλώσσα, η οποία είναι φτωχή, χωρίς πλούτο και σαφήνεια επηρεάζει αρνητικά το μυαλό των ατόμων που τη χρησιμοποιούν και το καθιστά όλο και φτωχότερο. Όμως, χειρότερα είναι όταν οι χρήστες είναι συνειδητά ενεργούμενα επιτήδειων ή καταντούν να γίνουν υποχείρια ενεργούμενα. Χαρακτηριστικά αναφέρει «δεν μας έφτανε η αγραμματοσύνη, η φτωχή παιδεία πολλών (ακόμη και πτυχιούχων!), δεν μας έφτανε η ντόπια ανοησία κι ο ραγιαδισμός, ήρθαν τώρα καινούργιες δυνάμεις να ενισχύσουν το βασίλειο της ανοησίας και της υποτέλειας». Ολοκληρώνει χαρακτηρίζοντας τη γλώσσα των «γκρίγκλις» ως επώδυνη και ζημιογόνα, διότι αποκόπτει το παιδί σε μεγάλο βαθμό από τις σχολικές ή και εξωσχολικές του δραστηριότητες και το καθλώνει μπροστά σε μία οθόνη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, χωρίς να το καταλαβαίνει, να φθείρει τη μητρική του γλώσσα. Κλείνει αναρωτώμενος εάν υπάρχει νομοθεσία που να μας προστατεύει από

την προκλητική κακοποίηση της επίσημης γλώσσας,

6.3 Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΜΠΑΚΑΚΟΥ-ΟΡΦΑΝΟΥ

Οι παραπάνω απόψεις για το θέμα των «γκρίγκλις» είναι αρκετά διαφωτιστικές. Κρίνουμε, όμως, ότι ενέχουν ένα σημείο υπερβολής και ίσως να φτάνουν στα όρια της κινδυνολογίας' γι' αυτό με την παρότρυνση του επιβλέποντα καθηγητή της ερευνητικής εργασίας μας, του φιλόλογου Βαγγέλη Μαλμέν σκεφτήκαμε να ζητήσουμε τη γνώμη κι ενός Καθηγητή Γλωσσολογίας, που είναι και ο κατεξοχήν ειδικός σε αυτά τα θέματα. Έτσι, ο κ. Μαλμέν μάς έφερε σε επαφή με την Καθηγήτρια Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών, κ. Αικατερίνη Μπακάκου-Ορφανού, η οποία μας παραχώρησε συνέντευξη²⁰, απαντώντας μας σε ερωτήματα που εμείς της είχαμε διατυπώσει πάνω στο θέμα των γραπτών μηνυμάτων του κινητού και ειδικότερα των greeklish.

Συγκεκριμένα, ρωτήσαμε τη γλωσσολόγο: α) για το αν πιστεύει πως τα greeklish αποτελούν απειλή για την ελληνική γλώσσα, β) αν έχουν επηρεάσει την ορθογραφία των νέων, γ) αν η χρήση τους προέκυψε επειδή είναι κάτι πρωτότυπο ή από αδυναμία χρήσης της ελληνικής, δ) για το αν ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας περιορίζει το εύρος του λεξιλογίου και γενικά φτωχαίνει την εκφραστική δυνατότητα των ανθρώπων. Τέλος, της ζητήσαμε να μας προτείνει τρόπους ώστε να εκφράζουμε στο λόγο μας εύστοχα, σαφή και ολοκληρωμένα νοήματα.

Οι απαντήσεις της ήταν αρκετά κατατοπιστικές, αφού μας βοήθησε να βγάλουμε χρήσιμα συμπεράσματα κι έτσι να έχουμε μια σαφή και σφαιρική εικόνα του θέματος. Αναλυτικότερα, μάς είπε πως τα greeklish αποτελούν μια μορφή κακοποίησης της γλώσσας ανάμεσα σε άλλες. Συνέχισε λέγοντας πως αυτός που απειλείται περισσότερο είναι ο χρήστης. Όμως, όσο αναπτύσσονται αντίρροπες δυνάμεις, δηλαδή άτομα που καλλιεργούν το λόγο τους και γράφουν με ευστοχία κι ακρίβεια, αυτό ισοσταθμίζεται. Όσον αφορά την ορθογραφία, υποστήριξε ότι τα greeklish είναι ένας από τους παράγοντες που την επηρεάζουν, γιατί δεδομένης της ύπαρξης του οπτικού ινδάλματος, δηλαδή της εικόνας της λέξης, παρεμποδίζουν τη δημιουργία ενός ισχυρού οπτικού ινδάλματος, δηλαδή της γνώσης της ορθογραφίας. Επιπλέον, η ίδια πιστεύει πως η χρήση τους είναι μια μορφή μόδας που χρησιμοποιούν κυρίως οι νέοι και αυτό τους διαφοροποιεί από τις άλλες ηλικιακές κοινωνικές ομάδες. Συνεχίζοντας μας είπε ότι ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας οδηγεί σε φτωχό λεκτικό αποτέλεσμα, όταν ο χρήστης δεν ενδιαφέρεται για βελτίωση της έκφρασής του και δε συμμετέχει σε απαιτητικές επικοινωνιακές περιστάσεις. Τέλος, για να βελτιώσουμε το λόγο μας, μάς πρότεινε να ασκούμαστε συνεχώς κι επίμονα. Αρωγός σε αυτή μας την προσπάθεια θα είναι τα κατάλληλα ακούσματα και διαβάσματα, τα πρότυπα κείμενα που θα εμπλουτίζουν το λεξιλόγιο και τους εκφραστικούς μηχανισμούς μας.

Οφείλουμε να πούμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στην κ. Μπακάκου για τη βοήθεια που μας προσέφερε και το χρόνο που διέθεσε για μας.

²⁰ Ολόκληρη η συνέντευξη της κ. Μπακάκου-Ορφανού παρατίθεται στο παράρτημα της εργασίας, σελ. 65.

7. ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η επικοινωνία είναι αναπόσπαστο στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης. Οι άνθρωποι από την πολύ παλιά εποχή είχαν εφεύρει πληθώρα τρόπων επικοινωνίας (ταχυδρομικά περιστερία, ταχυδρόμοι, σφυρίγματα, φρυκτωρίες, σήματα καπνού, φρυκτωρίες, καμινοβίγλες, τηλέγραφος, ασύρματος κ.ά.) και αυτό που μας εκπλήσσει είναι η ακρίβειά τους στη μεταφορά του μηνύματος. Με ένα μικρό λάθος θα μπορούσε να μεταφερθεί λάθος μήνυμα και να έχει αρνητικές συνέπειες, αλλά δεν έχει γίνει κάποια αναφορά για λάθος στην ιστορία.

Στην έρευνα με τα ερωτηματολόγια που πραγματοποιήσαμε, καταλήξαμε σε κάποια ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Καταρχάς, διακρίναμε κάποια διαφορά ανάμεσα στους εφήβους και στους ενήλικες, που οφείλεται στο χάσμα της ηλικίας. Το κινητό θεωρείται και από τις δύο ομάδες ως το πιο ασφαλές μέσο επικοινωνίας ενώ το facebook και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ως λιγότερο αξιόπιστα. Οι έφηβοι παρατηρήσαμε πως χρησιμοποιούν το κινητό για επικοινωνία με φίλους/γονείς, ενώ οι ενήλικες για θέματα εργασίας και για να επικοινωνούν με τα παιδιά τους. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι και οι έφηβοι αλλά και οι ενήλικες προτιμούν να κάνουν γνωριμίες πρόσωπο με πρόσωπο παρά μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή και θεωρούν πως το διαδίκτυο δεν είναι ο μελλοντικός τρόπος σύναψης των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων. Επιπλέον, θέλουμε να επισημάνουμε πως οι ηλικίες από 16 και πάνω αδιαφορούν για το αν υπάρχει ή όχι σύνδεση στο διαδίκτυο στο χώρο που βρίσκονται. Από την άλλη μεριά, η ηλικία των 13 με 15 όταν δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο νιώθουν σε μεγάλο ποσοστό εντελώς αποκομμένοι και αυτό είναι αρκετά ανησυχητικό.

Ως προς το γλωσσικό κομμάτι η χρήση των greeklish από τους ομιλητές της Ελληνικής αποτελεί περισσότερο πρόβλημα για τους ίδιους παρά για την ίδια την γλώσσα, αφού η γλώσσα απειλείται εξίσου και από τους υπόλοιπους τρόπους κακής χρήσης της. Όπως παρατήρησε η κυρία Μπακάκου στη συνέντευξή της, ουσιαστικά τον μεγαλύτερο κίνδυνο διατρέχει ο ίδιος ο χρήστης των greeklish. Θα πρέπει να σημειωθεί πως όσο υπάρχουν άτομα που γράφουν εύστοχα, με ακρίβεια και εκφράζονται σωστά, τότε αυτό το πρόβλημα μπορεί να ισοσταθμιστεί και η χρήση των greeklish να αμβλυνθεί. Ακόμα, η χρήση των greeklish θεωρείται ως μόδα και χαρακτηρίζεται ως ένας από τους τρόπους των νέων να οριοθετούν την ηλικιακή τους ομάδα. Ωστόσο, εμείς θα θέλαμε να προσθέσουμε πως αρκετοί χρησιμοποιούν τα greeklish όταν έχουν ορθογραφικές δυσκολίες, γιατί έτσι αισθάνονται άνετα πως δε θα πέσουν θύματα αρνητικού σχολιασμού και κριτικής. Τέλος, ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας, δηλαδή τα σύντομα μηνύματα, ωθεί τον χρήστη να μην ενδιαφέρεται για τη βελτίωση του λεξιλογίου του και γενικότερα για τις «γλωσσικές του ικανότητες».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανδρουτσόπουλος, Γ. (2001) «Από DIEUTHINSI σε DIEY8YNSH. Ορθογραφική ποικιλότητα στη Λατινική Μεταγραφή των Ελληνικών», στο *Πρακτικά 4^ο Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας* (Λευκωσία, 17-19 Σεπτεμβρίου 1999), σελ. 383-390, University Studio Press, Θεσ/νικη.

Αριστοτέλειο Κολλέγιο (2011-2012) *Κινητό και Κοινωνική Διάσταση* Ερευνητική Εργασία των μαθητών της Α΄ Λυκείου: Γωνιωτάκη Κατερίνα, Κουτσαυτάκη Εύη, Κωνσταντινίδου Σοφία, Καραβίτης Ευθύμης, Λιασκόπουλος Νικόλας του Αριστοτελείου Κολλεγίου Θεσσαλονίκης με την επίβλεψη των καθηγητών: Δρ. Κοκκίνου Ελένη, Παπαχρήστου Μαρία.

Ασλανίδου, Σ.-Οικονόμου, Α. «Η επικοινωνία των νέων μέσω γραπτών μηνυμάτων στο κινητό και στο διαδίκτυο» Άρθρο στο Διαδίκτυο.

Γαρμπής, Ν. (2012) ««Γκρίγκλις» η «γλωσσοειδής ίωση» και οι προθάλαμοί της» Στο *Φιλολογική* (2012), τεύχος 118, σελ. 2-3.

Καραπλή, Δ. (2006) *Ανάλυση σύντομων γραπτών μηνυμάτων μέσω κινητού τηλεφώνου (SMS): Διδακτική αξιοποίηση στο γλωσσικό μάθημα*, Δημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία, ΑΠΘ.

Κοντίτσης Η.: «Η εξέλιξη των Αρχαίων μέσων επικοινωνίας και η συμβολή τους στον πολιτισμό»

<http://3gym-n-ionias.att.sch.gr/sjob/epikoinonies.htm>

Λάζος, Χ. (1997) *Τηλεπικοινωνίες των Αρχαίων Ελλήνων*, Αθήνα: Αίολος.

Μαυρέας, Δ. – Τσάκωνα, Β. (2006) «Scripta manent, sms volant? Διερευνώντας τη λειτουργία των sms στην ανθρώπινη διεπίδραση» Στο *Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου: «Η γλώσσα σε έναν κόσμο που αλλάζει»* (Αθήνα, 9-11 Δεκεμβρίου 2005), σελ. 344-350.

Παπάνης Ε. (2008) *Ελληνική Κοινωνική Έρευνα (Greek social Research): «Η χρήση του Facebook στην Ελλάδα»*, 13 Ιουνίου 2008, <http://epapanis.blogspot.gr/2008/06/facebook.html>
Αποτελεί εργασία του Επίκουρου Καθηγητή Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου Ευστράτιου Παπάνη με τους φοιτητές της Κοινωνιολογίας του Παν/μίου Αιγαίου.

Στυλιανίδης, Κ: *Αρχαιοελληνικά δίκτυα τηλεπικοινωνίας*,

<http://www.kairatos.com.gr/afierwmata/dyctia.htm>

Αγαμέμνονας Αισχύλου, μετάφραση: Σπυροπούλου Γεωργία, εκδ. Γρηγόρη στίχοι 280-316

Οι τηλεπικοινωνίες στην Ελλάδα χθες και σήμερα. Τηλεφαρμογές, ομάδα εργασίας της Γ΄ Γυμνασίου του Νέου Σουλίου κατά το σχολικό έτος 2001-2002, συνεργάστηκαν: Δεμρδεσλή Αθηνά, Υπεύθυνη Σ.Ε.Π. του ΚΕ.ΣΥ.Π. Σερρών Αβραμίδου Χαρίκλεια, φιλόλογος, καθηγήτρια του Γυμνασίου Ν. Σουλίου.

«Η διακήρυξη της Ακαδημίας Αθηνών για το πρόβλημα των greeklish», υπογράφουν 40 Ακαδημαϊκοί Στο *Φιλολογική* (2012), τεύχος 118, σελ. 2.

Μουσείο Τηλεπικοινωνιών του ΟΤΕ

Ίντερνετ

http://reocities.com/athens/ithaca/5743/gr/communications_g.htm

Enet.gr Ελευθεροτυπία: «Για SMS οι Μινιώτες είχαν τις φρυκτωρίες τους»,

<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=74952>

Βικυπαίδεια: «Κώδικας Μορς» ,

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82_%CE%9C%CE%B

[F%CF%81%CF%82](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82_%CE%9C%CE%B)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Οδηγίες για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου

- Το ερωτηματολόγιο είναι αυστηρά ανώνυμο. Οποιαδήποτε πληροφορία παρέχουν οι ερωτώμενοι, αποσκοπεί αποκλειστικά και μόνο στην εξυπηρέτηση της συγκεκριμένης έρευνας.
- Υπάρχουν ερωτήσεις που αναφέρονται αποκλειστικά σε ενήλικες και άλλες που αναφέρονται αποκλειστικά σε μαθητές. Οι ερωτήσεις αυτές διακρίνονται από έναν αστερίσκο, δίπλα στον οποίο υπάρχει η ένδειξη ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ή ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ. Οι υπόλοιπες ερωτήσεις είναι κοινές.
- Όλες οι ερωτήσεις απαιτούν 1 απάντηση εκτός από αυτές που αναγράφεται «Περισσότερες από 1 επιλογές».
- Παρακαλούμε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις για να συνδράμετε στην αποτελεσματική διεξαγωγή της έρευνάς μας.

1) Ηλικία:

- α) 13-15
- β) 16-18
- γ) 18+

2) Φύλο:

- α) αγόρι (άντρας)
- β) κορίτσι (γυναίκα)

3) Σε ποια ηλικία απέκτησες το πρώτο σου κινητό;

- α) 9-12
- β) 12-15
- γ) 15-18
- δ) 18+

4) Πόσα χρήματα ξοδεύεις σε μηνιαία βάση για το κινητό σου;

- α) Λιγότερο από 10€
- β) Μεταξύ 10€ - 20€
- γ) Περισσότερο από 20€

*** ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ**

5) Για ποιο λόγο χρησιμοποιείς το κινητό σου; (Περισσότερες από μια επιλογές)

- α) Για να επικοινωνείς με τους φίλους σου
- β) Για να σε βρίσκουν οι γονείς σου σε περίπτωση ανάγκης
- γ) Για διασκέδαση, επειδή προσφέρει πρόσθετες λειτουργίες
- δ) Για άλλους λόγους. Ανάφερε ποιους:

***ΕΝΗΛΙΚΕΣ**

6) Για ποιο λόγο χρησιμοποιείς το κινητό σου; (Περισσότερες από μια επιλογές)

- α) Για θέματα εργασίας
- β) Για να επικοινωνώ με τα παιδιά μου
- γ) Για να κρατώ επαφή με συγγενείς και φίλους
- δ) Για άλλους λόγους. Ανάφερε ποιους:

7) Χρησιμοποιείς το κινητό σου μόνο για κλήσεις /μηνύματα ή και για τις εφαρμογές / διαδίκτυο που σου παρέχει;

- α) Κλήσεις / μηνύματα
- β) Εφαρμογές / διαδίκτυο

8) Πόσες ώρες την ημέρα κατά μέσο όρο χρησιμοποιείς το κινητό σου;

- α) Το πολύ 1 ώρα
- β) 1-3 ώρες
- γ) 3 και πάνω

9) Μία συνδιάλεξή σου διαρκεί περίπου:

- α) 10 λεπτά περίπου
- β) 30 λεπτά περίπου
- γ) 60 λεπτά και πάνω

10) Έχεις το κινητό πάντα μαζί σου;

- α) Ναι
- β) Όχι
- γ) Μόνο για συγκεκριμένες (επείγουσες) καταστάσεις

11) Αν τύχει και το ξεχάσεις στο σπίτι σου

- α) Επιστρέφεις σπίτι να το πάρεις
- β) Το αφήνεις σπίτι αν και θα είσαι αγχωμένος
- γ) Δε σε νοιάζει

12) Σε μία πιθανή απώλεια του κινητού πως θα αντιδρούσες;

- α) Πανικός
- β) Ανησυχία-άγχος
- γ) Ηρεμία

13) Χρησιμοποιείς πάνω από μία συσκευή κινητού τηλεφώνου;

- α) 1 συσκευή
- β) 2 και περισσότερες

14) Πιστεύεις ότι το κινητό τηλέφωνο σε βοηθά στην καθημερινότητά σου;

- α) Πολύ
- β) Αρκετά
- γ) Λίγο
- δ) Καθόλου

15) Πιστεύεις ότι η χρήση του κινητού στην εποχή μας έχει βελτιώσει τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους;

- α) Πολύ
- β) Αρκετά
- γ) Λίγο
- δ) Καθόλου

***ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ**

16) Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων στο σχολείο ή στο φροντιστήριο, έχεις ανοιχτό το κινητό σου;

- α) Ναι
- β) Όχι
- γ) Μερικές φορές

***ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ**

17) Όταν οδηγείς μιλάς στο τηλέφωνο;

- α) Ναι
- β) Όχι
- γ) Μόνο σε επείγουσες καταστάσεις

18) Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιείς;

- α) Facebook
- β) Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail)
- γ) Κανένα από τα παραπάνω
- δ) Και τα 2 παραπάνω

19) Από ποια ηλικία χρησιμοποιείς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; (facebook , ηλεκτρονικό ταχυδρομείο)

- α) 9-12
- β) 12-15
- γ) 15-18
- δ) 18+

20) Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης(Facebook, e-mail) ;

- α) Το πολύ 1 ώρα
- β) 1-3 ώρες
- γ) 3 και πάνω

21) Για ποιο λόγο χρησιμοποιείς τους χώρους κοινωνικής δικτύωσης

- α) Επικοινωνία
- β) Ενημέρωση
- γ) Έκφραση απόψεων
- δ) Κάτι άλλο ποιο;.....

22) Νιώθεις πιο άνετα να επικοινωνείς μέσω διαδικτύου παρά πρόσωπο με πρόσωπο;

- α) Ναι
- β) Όχι

23) Όταν συναναστρέφσαι με άλλα άτομα μέσω διαδικτύου νιώθεις (Περισσότερες από μια επιλογές)

- α) Ελευθερία
- β) ευτυχία
- γ) Χαλάρωση
- δ) Δύναμη
- ε) Άγχος
- στ) Ανασφάλεια
- ζ) Ασφάλεια

23) Προτιμάς να βγαίνεις έξω για να κάνεις γνωριμίες ή προκρίνεις τις γνωριμίες μέσω Διαδικτύου;

- α) Προτιμώ να βγαίνω έξω
- β) Προτιμώ να κάνω γνωριμίες στο internet

24) Πιστεύεις ότι η κοινωνική δικτύωση μέσω internet είναι το μέλλον στον τρόπο σύναψης σχέσεων;

- α) Ναι
- β) Όχι

25) Είναι ουσιαστική, κατά τη γνώμη, σου η επαφή μέσω διαδικτύου;

- α) Ναι
- β) Όχι

26) Προτιμάς να μπαίνεις στο διαδίκτυο από το σπίτι σου ή από ένα internet cafe;

- α) Σπίτι μου
- β) Internet Café

27) Αν βρεθείς σε ένα χώρο όπου δεν θα υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο θα ένιωθες (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερα από ένα)

- α) Εντελώς αποκομμένος
- β) Πολύ αγχωμένος
- γ) Δεν σε απασχολεί
- δ) Πολύ βαρετά
- ε) Πολύ μόνος
- στ) Σχετικά ήρεμος

28) Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο έχεις έρθει πιο κοντά με άτομα που παλιότερα δεν θα είχες αυτή τη δυνατότητα;

- α) Ναι
- β) Όχι

***ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ**

29) Για ποια θέματα μιλάτε στο facebook; (Περισσότερες από μια επιλογές)

Απαντάτε μόνο αν το χρησιμοποιείτε

- α) Μουσική
- β) Ερωτικά
- γ) Μαθήματα σχολείου
- δ) Αθλητικά
- ε) Κοινωνικοπολιτικά
- στ) Γεγονότα-καταστάσεις σχολείου

***ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ**

30) Για ποια θέματα μιλάτε στο facebook; (Περισσότερες από μια επιλογές)

Απαντάτε μόνο αν το χρησιμοποιείτε

α) Εργασίας	β) Κοινωνικοπολιτικά
γ) Ερωτικά	δ) Αθλητικά
ε) Μουσικά	ζ) Οικογενειακά

31) Ποιο το περιεχόμενο των μηνυμάτων σας στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο; (Περισσότερες από μια επιλογές) Απαντάτε μόνο αν το χρησιμοποιείτε

α) Κοινωνικοπολιτικά	β) Σχολικές εργασίες ή θέματα δουλειάς
γ) Ενημερώσεις	δ) Αθλητικά
ε) Ερωτικά	

32) Σε ποιο από τα τρία μέσα επικοινωνίας, δηλαδή κινητό, facebook, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο αφιερώνεις περισσότερο χρόνο;

- α) Κινητό
- β) Facebook
- γ) Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

33) Ποιο θεωρείς πιο ασφαλές μέσο επικοινωνίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σου;

- α) Κινητό
- β) Facebook
- γ) Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

34) Ποιο από τα αυτά τα τρία μέσα σας εξασφαλίζει περισσότερη ιδιωτικότητα και σε κάνει να εκμυστηρεύεσαι περισσότερα μυστικά;

- α) Κινητό
- β) Facebook
- γ) Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

35) Πιστεύεις τελικά ότι ο σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας (κινητό, facebook κλπ) έχει βελτιώσει την ποιότητα ζωής μας;

α) Πολύ	β) Αρκετά
γ) Λίγο	δ) Καθόλου
ε) Ελεύθερη ανάπτυξη:.....	

.....
Σας ευχαριστούμε πολύ για το χρόνο που διαθέσατε.

B) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΠΑΚΑΚΟΥ-ΟΡΦΑΝΟΥ

Κυρία Μπακάκου – Ορφανού,

είμαστε μαθητές της Β' Λυκείου του Γυμνασίου με Λυκειακές τάξεις Ασωπίας και στα πλαίσια της ερευνητικής μας εργασίας με τίτλο «*Η επικοινωνία παλαιότερα και σήμερα - κινητό, facebook, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: κοινωνικές και γλωσσικές διαστάσεις*», θα θέλαμε την άποψή σας πάνω στο θέμα των γραπτών μηνυμάτων του κινητού και ειδικότερα στο θέμα των greeklish, διότι τη θεωρούμε πολύ σημαντική αφού είστε ειδικός. Στο δεύτερο κομμάτι που αφορά τις γλωσσικές διαστάσεις της επικοινωνίας μελετήσαμε περίπου 100 μηνύματα (τα περισσότερα από παιδιά της ηλικίας μας και κάποια από ενήλικες) και διαπιστώσαμε πως έχει αλλάξει ο τρόπος έκφρασης της επικοινωνίας των ανθρώπων, καθώς χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο την υβριδική αυτή μορφή γλώσσας. Με την παρότρυνση του υπεύθυνου καθηγητή μας κυρίου Μαλμέν, πήραμε την πρωτοβουλία να σας θέσουμε κάποια ερωτήματα, η απάντησή σας στα οποία θα μας βοηθήσει στην ολοκλήρωση της ερευνητικής μας εργασίας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

1. Πιστεύετε ότι τα greeklish απειλούν την ελληνική γλώσσα;

Τα greeklish είναι μια μορφή κακοποίησης της γλώσσας μας. Στο ερώτημα αν κινδυνεύει η ελληνική γλώσσα από τη χρήσης τους, θα απαντούσα ότι κινδυνεύει τόσο όσο μπορεί να κινδυνεύει και από τις άλλες μορφές κακής χρήσης της. Θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι στις περιπτώσεις αυτές ο πρωτος που βλαπτεται είναι ο χρήστης της γλώσσας. Η ίδια η γλώσσα απειλείται λιγότερο, όσο υπάρχουν ισχυρές αντίρροπες δυνάμεις ιδιαίτερα μεταξύ των νέων που συνειδητά την καλλιεργούν και της αναγνωρίζουν σημαντικότατο ρόλο στην πολύπλευρη έκφραση του ατομικού και συλλογικού εγώ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Θεωρείτε ότι τα greeklish έχουν επηρεάσει την ορθογραφία των νέων; Αν, δηλαδή, οι νέοι δε χρησιμοποιούσαν τα greeklish θα βελτιώνονταν πιο εύκολα στην ορθογραφία;

Αν θεωρήσουμε ότι υπάρχει και το λεγόμενο οπτικό ίνδαλμα , η εικόνα δηλαδή της λέξης που λειτουργεί παράλληλα με την ακουστική της εικόνα, (πώς προφέρεται), ναι, τα greeklish παρεμποδίζουν τη δημιουργία ενός ισχυρού οπτικού ινδάλματος, δηλ τη γνώση της ορθογραφίας, ιδιαίτερα στα άτομα που εμφανίζουν κάποια δυσκολία στον τομέα αυτό. Δεν είναι βέβαια ο μοναδικός παράγοντας των ορθογραφικών δυσκολιών των νέων. Συμβάλλει όμως σημαντικά.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Κρίνετε ότι οι νέοι χρησιμοποιούν τα greeklish επειδή είναι κάτι καινούριο και πρωτότυπο ή από αδυναμία χρήσης της ελληνικής γλώσσας;

Νομίζω ότι είναι μια μορφή μόδας, καθώς και ένας τρόπος διαφοροποίησης που εντάσσεται στην γενικότερη τάση των νέων να αποδέχονται καινούργιες μορφές έκφρασης, ακόμη και στον τρόπο γραφής, οριοθετώντας έτσι την ιδιαίτερη ηλικιακή κοινωνική ομάδα που αποτελούν.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Πιστεύετε ότι το περιορισμένο εύρος λεξιλογίου και γενικά η φτωχή εκφραστική δυνατότητα των ανθρώπων σήμερα επηρεάζεται από το σύγχρονο τρόπο επικοινωνίας, δηλαδή μηνύματα στο κινητό και στον υπολογιστή;

Όσο η ηλεκτρονική επικοινωνία αυτού τύπου είναι η συχνότερη μορφή γλωσσικής επικοινωνίας στην οποία συμμετέχει ο ομιλητής της γλώσσας, χωρίς να ενδιαφέρεται ο ίδιος για βελτίωση γενικότερα της γλωσσικής του έκφρασης με τη συμμετοχή του και σε άλλες πιο απαιτητικές επικοινωνιακές περιστάσεις, πράγματι δημιουργούνται ευνούϊκές συνθήκες για φτωχό λεκτικό αποτέλεσμα.

5. Εσείς ποιους τρόπους θα μας προτείνατε για να εκφράζουμε στο λόγο μας νοήματα ολοκληρωμένα, σαφή και εύστοχα;

Η γλωσσική μας έκφραση χρειάζεται συνεχή άσκηση . Να δουλεύουμε το λόγο μας δημιουργικά και επίμονα με κριτήριο την ακριβολογία , την σαφήνεια και την ευστοχία. Στην προσπάθειά μας αυτή πολύτιμος αρωγός τα κατάλληλα ακούσματα και διαβάσματα, πρότυπα κείμενα που θα εμπλουτίζουν το λεξιλόγιο και τους εκφραστικούς μας μηχανισμούς και θα εξασφαλίζουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στο λόγο μας.

.....
.....
.....
.....
.....

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για το χρόνο που θα διαθέσετε.

Με εκτίμηση

Οι μαθητές της Β' Λυκείου

